

Ärende p 42

Utredning om kompletterande pedagogisk utbildning
vid Umeå universitet

Missiv inriktningsbeslut KPU inför hösten 2019

Bakgrund

Den kompletterande pedagogiska utbildningen 90 hp kan läsas av studerande som tidigare läst ämneskurser i tillräcklig mängd för att ta ut ämneslärarexamen mot årskurs 7-9 eller gymnasiet. Vid Umeå universitet finns för närvarande tre varianter av den kompletterande pedagogiska utbildningen:

- en kompletterande pedagogisk utbildning på halvfart. Behörig att söka är den som har läst minst 120 hp i ett relevant skolämne,
- en kompletterande pedagogisk utbildning med förhöjd studietakt (höstterminsstart). Behörig att söka är den som har högskolestudier motsvarande 240 hp inklusive ett självständigt arbete/examensarbete om minst 15 hp på kandidatnivå och minst 120 hp i ett relevant skolämne,
- en kompletterande pedagogisk utbildning med förhöjd studietakt för studerande som har en forskarexamen inom matematik eller naturvetenskapliga ämnen (vårterminsstart). Studerande som antas till denna utbildning läser med utbildningsbidrag.

Söktrycket till de kompletterande pedagogiska utbildningarna är fortsatt stabilt och lärosätet fyller sina platser.

Lärrhögskolans styrelse har av följande skäl beslutat att utreda huruvida lärosätet ska erbjuda en kompletterande pedagogisk utbildning på helfart antingen som ytterligare en KPU-variant eller som ersättare av någon av de nu befintliga varianterna,

- de kompletterande pedagogiska utbildningarna har ett relativt gott söktryck i jämförelse med det reguljära ämneslärarprogrammet. På grund av den lärarbrist som råder bör det undersökas om ytterligare en variant av den kompletterande utbildningen skulle öppna möjligheter för fler att utbilda sig till ämneslärare vid Umeå universitet,
- Umeå universitet är riksdrotsuniversitet. Ett sådant universitet ska kunna erbjuda lärarutbildning i specialidrott. För denna grupp studerande skulle en helfartsutbildning med behörighet 180 hp vara det bästa alternativet,
- studietakten är intensiv inom den kompletterande pedagogiska utbildningen med förhöjd studietakt. Många studerande som är antagna till denna variant har svårigheter med det höga tempot, vilket leder till att utbildningen tar längre tid (mer än tolv månader, ibland två år).
- En kompletterande pedagogisk utbildning på helfart skulle kunna vara ett bättre alternativ för vissa studentgrupper.

För utredningsdirektiv se bilaga p 42 B.

Beredning

En utredning har genomförts av en särskild utredare under våren 2018. Utredningen har bedrivits i dialog med programrådet för ämneslärarprogrammet inklusive den kompletterande pedagogiska utbildningen samt med medverkande institutioner i den nuvarande kompletterande pedagogiska utbildningen och ämneskoordinatorer. Dialoger har även föras med Idrottshögskolan avseende utbildning av lärare i specialidrott. Information har även inhämtats från andra lärosäten i Sverige.

UMEÅ UNIVERSITET

FS 1.6.2-2145-17

Tidsplan

Se nedan för förslag till tidsplan för fortsatt process.

Förslag

Förslaget bygger på att det vid Lärarhögskolan ges en innehållsligt gemensam KPU för både 50 procents takt och 100 procents takt. (KPU för forskarutbildade ges fortsättningsvis enligt särskilt regeringsuppdrag.) Två kurser om 15 hp ges med 50 procents takt varje termin. De två kurserna ges parallellt under terminen. Den som studerar på 50 procents takt läser en kurs om 15 hp per termin och når examen efter tre års studier. Den som studerar på 100 procents takt läser två kurser om 15 hp per termin och når examen efter ett och halvt års studier. Genom att så gott som samtliga kurser ges både höst och vår kommer studentgruppsantalet hålls mer stabilt i kurserna. Detta möjliggör för studenter att om så önskas växla ned eller växla upp studietakten. Det möjliggör också för studenterna att kunna komma i kapp med studier vid eventuella svårigheter eller studieuppehåll. Med utgångspunkt i goda exempel och tidigare erfarenheter förslås att särskilda utvecklingsmedel ges från Lärarhögskolan till lärargrupp för att utveckla KPU på distans på bästa pedagogiska sätt där relevant tekniskstöd används. Bifogad utredning diskuterar andra områden exempelvis behörighetskrav, ämnen i KPU mm vilket inte är föremål för aktuellt styrelsemöte men som behöver ytterligare beredas.

Förslag till beslut

Lärarhögskolans styrelse fattar följande inriktningsbeslut:

- KPU ges med 50 procents och 100 procents studietakt och distans med samma kurser från och med hösten 2019,
- nuvarande KPU med 50 procents studietakt och 150 procents studietakt, från och med hösten 2019, upphör,
- att uppdra till Lärarhögskolans föreståndare att utarbeta en riktad beställning av ny KPU enligt utredningens förslag till ny programstruktur (s. 10). Processen innefattar följande moment:

7 juni: Lärarhögskolans styrelse fattar inriktningsbeslut enligt ovan.

Juni 2018-augusti: Utarbetande av förslag till programstruktur samt inhämtande av kompetensredovisningar utifrån föreslagen programstruktur från institutioner som är intresserade av att medverka i en ny KPU.

September: Förslag till ny programstruktur inklusive förslag till kursansvariga och (eventuellt) medverkande institutioner inklusive preliminära förfrågansunderlag går på remiss till fakulteter, institutioner och till ämneslärarrådet.

18 september: beslut om reviderad beställarmodell (efter remissomgång) i Lärarhögskolans styrelse

25 oktober: fastställande av ny programstruktur inklusive förslag till kursansvariga institutioner i Lärarhögskolans styrelse samt beslut om förfrågansunderlag.

Beslut om att avsätta utvecklingsmedel till kursansvariga institutioner för implementering av ny KPU. Preliminärt 175 000.

UMEÅ UNIVERSITET

FS 1.6.2-2145-17

November-December: Kursansvariga institutioner utarbetar förslag till kurser enligt fastställda förfrågansunderlag.

Januari 2019: Beredning av förslag till nya kurser i programråd inklusive dialoger med förslagställande institutioner.

Februari: Beslut om kursuppdrag enligt utarbetade förfrågansunderlag i Lärarhögskolans styrelse.

September 2019: start av ny KPU 50 % och KPU 100%.

Bilagor:

Utredningsdirektiv, bilaga p 42 B

Uppdrag utredning KPU, bilaga p 42 C

UMEÅ UNIVERSITET

KOMPLETTERANDE PEDAGOGISK UTBILDNING (KPU)

**Utredning om införande av en
sammanhållen KPU på hel- och
halvfart vid Umeå universitet**

Anna-Karin Lidström Persson
Lärarhögskolan
Maj 2018

2018

Lärarhögskolan

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING	5
UTREDNINGENS FÖRSLAG - SAMMANFATTNING	5
INLEDNING	5
BAKGRUND	5
NUVARANDE KPU	7
<i>Nuvarande KPU 50</i>	7
<i>Nuvarande KPU 150</i>	8
FÖRSLAG PÅ NY KPU-UTBILDNING	9
TAKT, FORM, TEKNIK	9
<i>En utbildning – två takter</i>	9
<i>Kurser ges både höst och vår</i>	10
<i>Distansstudier med närträffar och teknikstöd</i>	11
<i>Kompetensförsörjning i forskningsanknytning och professionskunnande</i>	11
VFU	12
<i>KPU är framför allt till för de som är yrkesväxlare</i>	12
<i>Högre bidrag och även möjlighet till anställning under KPU-studierna</i>	12
BEHÖRIGHETSKRAV TILL PROGRAMMETS INRIKTNINGAR	14
<i>Risk för överströmningar från reguljära programutbildningar</i>	14
BEHÖRIGHETSKRAV TILL KURSERNA.....	15
INNEHÅLL I KURSERNA OCH ANSVAR.....	15
<i>Sammanställning kursansvar och medverkande i nuvarande KPU</i>	16
<i>Kursansvar och medverkande i en ny KPU-utbildning</i>	17
MÖJLIGA EXAMINA VIA KPU	18
EXAMEN KAN AVLÄGGAS PÅ GRUNDNIVÅ ELLER PÅ AVANCERAD NIVÅ	18
EXAMENSARBETE I KPU	19
EXAMENSARBETE ELLER UTVECKLINGSARBETE.....	20
ÄMNER I KPU IDAG OCH FÖRSLAG PÅ FÖRÄNDRINGAR	20
FÖRSLAG NYA ÄMNER FRÅN HT 19 I KPU 50 OCH KPU 100	22
INRIKTNINGAR OCH URVALSGRUPPER	22
INRIKTNINGAR	22
URVALSGRUPPER.....	23
<i>Exempel från andra lärosäten</i>	23
<i>Skäl till att införa urvalsgrupper</i>	23
DIDAKTIK, GENERELL ÄMNESDIDAKTIK, SPECIFIK ÄMNESDIDAKTIK SAMT METODIK	23
ADMINISTRATIV STÖDRESURS	24
ADMINISTRATIVT STÖD TILL KURSGIVANDE INSTITUTIONER	24
ADMINISTRATIVT STÖD TILL STUDENTER INFÖR, UNDER OCH EFTER KPU	25
FLER VÄGAR MOT ÄMNESLÄRAREXAMEN	25
KPU FÖR FORSKARUTBILDADE ÄR ETT TIDSBEGRÄNSAT UPPDRAG	25
VAL KAN ÄVEN INNEFATTA ÄMNESSTUDIER	25
ULV ÄR VÄGEN FÖR DE MED UTLÄNDSK LÄRAREXAMEN	26
<i>Snabbspår till lärare – en förutbildning</i>	26

BEHOV AV YTTERLIGARE UTREDNING27

Bilaga 1: Utredningsdirektiv

Sammanfattning

Förslaget går ut på att från och med ht 2019 erbjuda en sammanhållen utbildning Kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) med 50 procents och med och 100 procents takt. Samtidigt upphör KPU med nuvarande 150 procents takt och nuvarande KPU med 50 procents takt. KPU för forskarutbildade ges fortsättningsvis enligt särskilt regeringsuppdrag.

Utredningens förslag - sammanfattning

- Nuvarande KPU med 150 procents takt upphör från och med ht 19
- Nuvarande KPU med 50 procents takt upphör från och med ht 19
- KPU med 50 procents och 100 procents takt införs från och med ht 19
- KPU 50 och KPU 100 ges med samma kurser
- Behörighetskrav till KPU 50 och 100 är 90 hp ämnesstudier respektive 120 hp för ämne som endast finns i gymnasiet
- Endast två inriktningar; inriktning mot åk 7-9 och gymnasiet med 50 procents takt och inriktning mot åk 7-9 och gymnasiet med 100 procents takt
- Riktad beställning till kursgivande institutioner görs
- Utvecklingsmedel utgår för utveckling av ny KPU-utbildning med teknikstöd
- Nya ämnen i KPU införs
- Ersättning utgår för resor, logi och traktamente från Lärarhögskolan till institutioner för att genomföra VFU-besök hos studenter utanför avtalsområdet
- KPU 50 och KPU 100 utvärderas efter två år med avseende på överströmning från reguljära ämneslärarprogrammet, antal sökande i olika ämnen och deras kompetensbakgrunder

Inledning

Idag ges vid Umeå universitet KPU med 50 procents takt och med 150 procents takt¹. Behovet av en KPU med 100 procents takt har blivit allt mer tydligt. Det finns huvudsakligen två skäl till att en helfartsutbildning behövs. Det ena skälet är att det har visat sig att de studerande inom KPU med förhöjd studietakt inte når examen inom ett år vilket var avsikten med utökade takten, 45 hp per termin. Få studenter blir färdiga med sitt examensarbete på utsatt tid. Allt för många studenter släpar efter med studierna även under den inledande terminen. Det andra skälet är att det finns en ökad efterfrågan om att kunna studera på 100 procents takt från studenter som hittills varit hänvisade till KPU med 50 procents takt eller inte kunnat studera inom KPU alls.

Utredningen har genomförts under januari till maj 2018 på uppdrag av Lärarhögskolans styrelse. I verksamhetsplanen² för 2018 anges att möjligheterna till en KPU på helfart ska utredas, dvs 100 procents takt. Vid Lärarhögskolans rektorsbeslutsmöte 171211 beslutades om utredningsdirektiven (bilaga 1) och där framgår att en utredning ska genomföras under 2018 av de utbildningar som ges idag och en eventuellt ny utbildning på helfart ska föreslås. Studiestart för en sådan ska vara ht 2019. Utredningen ska ta ett helhetsgrepp på nuvarande utbud inom KPU, så att det framtida utbudet av kompletterande pedagogisk utbildning blir så strategiskt som möjligt.

Utredningen har bedrivits genom möten med studierektor och kurslärare för dagens två KPU-varianter. Möten har även hållits med ämneskoordinatorer och företrädare för ämnen. Dialog har förts med ordföranden för rådet för ämneslärarprogrammet och KPU. Programanalyser för kompletterande pedagogisk utbildning har beaktats. Dialog har även förts med Studentcentrum; Antagningen och Examina. Information har inhämtats och diskuterats med andra lärosäten om deras KPU-utbildningar och information har inhämtats från lärosätens webbinformation. Den stora lärarbrist som råder och kommer uppskattningsvis att råda under ett till två decennier framåt i tiden har påverkat utredningens förslag till riktning. Utredningen handlar mer om organisation, takt och form, än om det innehållsliga i kurserna.

Bakgrund

Kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) omfattar 90 hp. KPU regleras i en särskild förordning³ och syftar till att komplettera tidigare tillägnade ämneskunskaper för att en ämneslärarexamen enligt bilaga 2 till

¹ Vid Umeå universitet ges även KPU för forskarutbildade. Utbildningen ska ges under en femårsperiod enligt särskilt regeringsuppdrag. Utbildningen startar vårterminer och innehåller samma kurser som KPU 150 %. <http://www.lh.umu.se/utbildning/program/kpu-for-forskarutbildade/>

² FS 1.3.1-1739-17, Verksamhetsplan 2018 <https://www.aurora.umu.se/enheter/lh/planering-och-uppfoljning/vb-och-vp/>

³ SFS 2011:686, Förordning om kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen

högskoleförordningen (1993:100) ska nås. Examen kan enligt den samma nås i alla ämnen för årskurs 7-9 och för gymnasieskolan via KPU-studier förutom yrkesämnena i gymnasieskolan. Studierna ska leda till en ämneslärarexamen med inriktning mot årskurs 7-9 eller mot gymnasiet. Programmet bygger på att studenterna har med sig ämnesstudier (fig 1) med tillräcklig djup och bredd så att de svarar mot undervisningsämnet i skolan. Studierna inom KPU ska innehålla Utbildningsvetenskaplig kärna (UVK), 60 hp och Verksamhetsförlagd utbildning (VFU), 30 hp.

Krav för behörighet	Kompletterande pedagogisk utbildning, KPU (90 hp)	Möjliga examina
Ämnesstudier, 90 hp eller 120 hp i ett undervisningsämne för skolan samt uppfylla övriga krav för grundläggande och särskild behörighet	Utbildningsvetenskaplig kärna, 60 hp och Verksamhetsförlagd utbildning, 30 hp.	Ämneslärarexamen på grundnivå eller avancerad nivå, med inriktning mot årskurs 7-9 och till gymnasiet (i ett eller flera ämnen beroende på examen)

Figur 1. Nuvarande Kompletterande pedagogisk utbildning, 50 och 150 procents fart.

Vid Umeå universitet har det länge funnits liknande utbildningar jämte de längre lärarprogrammen. Ursprungligen var KPU eller dess dåtida motsvarighet den väg som fanns mot ämneslärarexamen. Man kompletterade då sina ämnesstudier med ett år studier, PPU⁴ om 60 hp (40 p). För lärarexamina med inriktning mot grundskolans senare år eller gymnasiet studerades AUO⁵, 90 hp, vilken var den variant som föregick dagens examensordning. Det har alltså funnits en väg för yrkesväxlare där man kunnat bygga vidare mot en lärarexamen från sina ämnesstudier från andra universitetsstudier. I förarbetet till den nuvarande lärarutbildningen, Bäst i klassen – en ny lärarutbildning⁶, påtalas att den reguljära programutbildningen skall vara den gängse vägen. Den ger möjlighet till en tydligare professionsidentitet. Det uttrycks dock att det bör finnas möjligheter för den med tillräckliga ämneskunskaper i minst ett ämne att få en ämneslärarexamen efter en kompletterande pedagogisk utbildning. Den som inte från början varit säker på sitt yrkesval eller för den med en annan yrkeserfarenhet ska få möjlighet att få en ämneslärarexamen utan att behöva gå en hel ämneslärarutbildning. Studier inom KPU bör också vara vägen för att tillgodose behovet av lärare i mindre och ovanliga ämnen för vilka det inte finns reguljära ämneslärarutbildningar, menar man.

Idag ges KPU med två takter som fyra inriktningar vid Umeå universitet; (1) KPU, 50 procents takt, med inriktning mot årskurs 7-9, (2) KPU, 50 procents takt, med inriktning mot gymnasiet, (3) KPU, 150 procents takt, med inriktning mot årskurs 7-9 samt (4) KPU, 150 procents takt, med inriktning mot gymnasiet. I utredningen benämns nedan KPU med 50 procents takt som KPU 50 och KPU med 150 procents takt som KPU 150.

De två KPU-inriktningarna som idag ges med 50 procents takt skiljer sig från de som ges med 150 procents takt vilket också beskrivs i programanalysen för KPU⁷. KPU 50 är uppbyggda av andra kurser och har en annan strukturplan än de två KPU-inriktningarna med 150 fart (se fig 2). Båda utbildningarna leder till samma ämneslärarexamen men innehållet i kurserna är alltså organiserat på olika sätt och tyngdpunkten på innehållet är något olika. I de programmatriser⁸ som är framtagna framgår att båda utbildningarna svarar mot examensmålen (bilaga 2) för ämneslärarexamen men att vägen mot målen ser olika ut.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2011686-om-kompletterande_sfs-2011-686

⁴ PPU står för praktisk-pedagogisk utbildning och studerades under ett års tid. Utbildningen omfattade 40 p vilket idag motsvarar 60 hp och gavs för studerande mot en ämneslärarexamen och gavs i enlighet med den examensordning som gällde mellan åren 1988 – 2001.

⁵ AUO står för Allmänt utbildningsområde och studerades under ett och halvt års tid. Utbildning omfattade 90 hp och gavs i enlighet med den examensordning som gällde från 2001 – 2011.

⁶ 2009/10:89, Bäst i klassen – en ny lärarutbildning, 2009/10:89, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/proposition/bast-i-klassen---en-ny-lararutbildning_GX0389

⁷ Programanalys för kompletterande pedagogisk utbildning <https://www.aurora.umu.se/globalassets/dokument/enheter/lh/planering-och-uppfoljning/vbvp/vb-for-program/2017/programanalys-kpu-2017.pdf>

⁸ Programmatriser är en förteckning över programmets innehåll och progression där det framgår hur de förväntade studieresultaten (FSR) svarar mot de nationella examensmålen. Matriserna finns inte med som bilaga till utredningen då de är svåra att åskådliggöra på grund av filformatet.

Nuvarande KPU

De nuvarande KPU-utbildningar beskrivs inte i detalj. För en överblick över KPU-utbildningarna, se programhemsidorna⁹ och ta del av nämnda programanalys. Ingående kurser i respektive KPU-program visas i figur 6 och 7 under rubriken Innehåll i kurserna och ansvar.

Nuvarande KPU 50

Till KPU är antagningskravet 90 hp i ett undervisningsämne för en ämneslärarexamen med inriktning mot åk 7-9 respektive 120 hp för en ämneslärarexamen med inriktning mot gymnasiet. Inget krav på ytterligare studier finns, ej heller krav på examensarbete. KPU 50 är öppen för sökande med tidigare studier i praktisk-estetiska ämnen och sedan ht 2017 även för sökande i franska, spanska, tyska, svenska som andra språk, finska och samiska. Lärarhögskolan vill resevera platser på en utbildning med en långsammare studietakt för just dessa ämnen med antagandet att de studerande gynnas av taktens samt att de är bristämnen i skolan. Studerande med denna studiebakgrund kan arbeta parallellt med studierna med konstnärlig verksamhet, med språk- och översättningsuppdrag eller som obehöriga lärare i skolan vilket en del redan gör, ofta med låg tjänstgöringsgrad då dessa ämnen inte är så stora i skolan.

Nuvarande KPU 50					Nuvarande KPU 150				
År	Termin	"Kursnamn"	Hp	Vecka	År	Termin	"Kursnamn"	Hp	Vecka
År 1	Ht	UVK 1	10	v 1-15	År 1	Ht	UVK I	7,5	v 1-3
	Ht + Vt	UVK 2	10	v 16-20 samt v 1-5		Ht	UVK II inkl VFU I, 1,5 hp	9 hp	v 3-7
						Ht	UVK III	7,5	v 7-10
	Vt	UVK 3	10	v 6-20		Ht	UVK IV	7,5	v 10-13
Ht						UVK V	7,5	v 13-16	
Ht						UVK VI	7,5	v 17-20	
År 2	Ht	VFU 1	15	v 1-20		Vt	VFU II	28,5	v 1-20
	Vt	UVK 4	15	v 1-20		Vt	Examensarbete	15	v 1-20
År 3	Ht	VFU 2	15	v 1-20					
	Vt	Examensarbete	15	v 1-20					

Figur 2. Nuvarande Kompletterande pedagogisk utbildning, 50 och 150

Många sökande till KPU 50 har studerat kurser i slöjd, bild, musik, hem- och konsumentkunskap via de distanskurser som ges vid Umeå universitet, så även sökande till KPU som har studier i svenska som andraspråk. Kursutvärderingar och lärarröster visar på att studenter överlag är nöjda med de ämneskurser som ges på distans

⁹ Programhemsidor för våra studenter <http://www.lh.umu.se/student/kpu-79-gy/>

och därför vill många fortsätta med sina KPU-studier vid Umeå universitet även om många bor långt bort. Hem- och konsumentkunskap med 100 procents takt på distans är ett mycket populärt ämne där det är tre sökande per plats till de inledande 30 hp. De som studerat hem- och konsumentkunskap på 100 procents studietakt har i allt högre utsträckning efterfrågat KPU med 100 procents studietakt. Ämneskoordinator för ämnet erfar att en del studenter redan arbetar som lärare i viss grad, en del så mycket som 80 procent av heltidstjänst parallellt med ämnesstudierna, och att de vill fortsätta att studera intensivt och arbeta under ytterligare en tid för att nå examen och lärarlegitimation. De sökande som inte har haft 240 hp i tidigare studier har varit utestängda från KPU 150 (se nedan) och endast hänvisade till KPU 50. Andra sökande till KPU 50 har genomgått utbildningar till dietister eller kock, eller har studerat vid design-, eller konsthögskolor i Sverige eller utomlands. En del av dem har både sökt till KPU 50 och till KPU 150 till vilken de också har varit behöriga till.

Av de 33 programnybörjarna på KPU 50 höstterminen 2014 hade 18 studenter hunnit nått examen i mars 2018, dvs inom ett år efter förväntad examen. Två av dessa gjorde tidigt avbrott från KPU-studierna och i stället studerade klart via KPU mot ämneslärarexamen vid Göteborgs universitet respektive Linköpings universitet. Tre av 33 studenter hade 60 hp eller 75 hp avklarade. Resterande studenter och har avbrutit studierna tidigt, har studieuppehåll eller håller fortfarande på med studierna.

Nuvarande KPU 150

Behörighetskraven till KPU 150 är höga. Här vill man erbjuda en spetsutbildning för sökande med gedigen ämnesbakgrund och högre examina. Den höga studietakten och det faktum att alla kurser ges på avancerad nivå ska attrahera sökande som vill växla yrke, har mycket ämnesstudier sedan tidigare och har förmåga att snabbt tillägna sig ny kunskap och vara attraktiva för skolor att anställa. Behörighetskraven är totalt minst 240 hp i tidigare studier, varav minst 90 hp med inriktning mot åk 7-9 respektive 120 hp med inriktning mot gymnasiet i ett undervisningsämne samt minst 15 hp självständigt arbete på grundnivå. Många sökande har magister-, master-, och/eller forskarexamen och därmed självständiga arbeten på avancerad nivå.

KPU 150 har varit öppen för sökande med tidigare studier i de flesta allmänna ämnen inklusive de ämnen som KPU 50 är öppen för, samt ett fåtal så kallade vissa ämnen, se figur 11 längre fram i utredningen. Att erbjuda KPU med 150 procents takt, det vill säga förhöjd studietakt, har varit en konkurrensfördel och attraherar sökande från hela Sverige till Umeå universitet. KPU 150 med inriktning mot gymnasieskolan hade 3,6 sökande per plats 2016¹⁰ och 3,4 sökande per plats ht 17. Anledningen till att utbildningen är populär är att få lärosäten i landet erbjuder möjligheten att läsa till lärare på endast ett år. Ett annat exempel är Göteborgs universitet och deras projekt Brobyggarna¹¹. Den utbildningen ges inte på distans utan bygger på att den studerande bor i Göteborgs närområde för att kunna genomföra VFU på utvalda skolor.

Det visar sig dock att studenterna tar längre tid på sig att nå examen än ett år. Av antagningsomgången ht 16 ser man, precis som programanalysen ger vid handen, att genomströmningen är låg. Endast tretton studenter av 35 nybörjarstudenter hade ansökt om examen i mars 2018, det vill säga inom ett år efter förväntad uttagen examen. Sju av 35 studenter hade klarat av 75 hp av studierna, dvs allt utom examensarbetet. Sju av 35 studenter hade 45 hp eller 60 hp avklarade och hade därefter ansökt om studieuppehåll eller gjort avbrott. För antagna ht 15 ser det lite bättre ut och där har 17 studenter tagit ut examen av de 25 nybörjare som registrerades på programmet men då två år efter förväntad uttagen examen. Fem studenter av 25 studenterna hade mellan 45 hp och 75 hp kvar av utbildningen.

Så även om tanken var god har det visat sig att det blir för betungande att studera med 150 procents takt. Vissa studenter säger i sina utvärderingar att de inte studerar mer än ca 20 - 30 timmar per vecka i vissa kurser under under den inledande terminen trots att den förhöjda studietakten borde kräva 60 timmar per vecka. När sedan VFU-perioden under vårterminen kräver studenternas fulla arbetsinsats blir examensarbetet lidande. Liknande erfarenheter drar man i universitetskanslersämbetets utvärdering¹² av bland annat Göteborgs KPU-variant. Det är mer betungande än vad studenterna först tror att kombinera VFU med övriga studier. Det kan hända att ett annat sätt att organisera KPU 150 skulle kunna göra att fler studenter når ämneslärarexamen men det samlade intrycket som programrådet för ämneslärarprogrammet och kompletterande pedagogisk utbildning gör i sin programanalys

¹⁰ Programanalys för kompletterande pedagogisk utbildning <https://www.aurora.umu.se/globalassets/dokument/enheter/lh/planering-och-uppfoljning/vbvp/vb-for-program/2017/programanalys-kpu-2017.pdf>

¹¹ <https://lararutbildning.gu.se/utbildning/kpu/forhojd-studietakt>

¹² Rapport 2017:7 Utvärdering av tre kompletterande pedagogiska utbildningar Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2017 <http://www.uka.se/publikationer--beslut/publikationer--beslut/rapporter/rapporter/2017-03-10-kompletterande-pedagogiska-utbildningar-utvarderade.html>

är att det är svårt att tillgodogöra sig studierna och växla yrke under endast ett års tid. Skolmiljön och läraruppdraget är lika krävande för dem som för andra lärarstudenter.

En problematik med KPU 150, som alltså nästan är ensam i sitt slag i Sverige, är att vi vid Umeå universitet främst utbildar lärare för mellersta och södra Sverige. Genom konkurrensen om platserna har studenter i Norrland och i Västerbotten inte fått plats till förmån för sökande längre söderut. Kursgivande institutionerna gör långa resor över landet för att besöka studenterna under deras VFU vilket kostar både tid och pengar. Av 29 programregistrerade studenter i antagningsomgången ht 17 var 18 studenter från Sundsvall och norrut. Endast 14 studenter till hörde VFU-regionen för Umeå universitets avtalsområde för VFU, det vill säga Västerbotten, Örnsköldsvik och Sollefteå.

Förslag på ny KPU-utbildning

Förslaget bygger på att det vid Lärarhögskolan ges en innehållsligt gemensam KPU för både 50 procents takt och 100 procents takt. KPU föreslås att ges med endast två inriktningar; 50 procents takt respektive 100 procents takt mot nuvarande fyra varianter. KPU med 150 procents takt föreslås läggas ned. De två inriktningarna föreslås heta KPU 50 procents takt med inriktning mot årskurs 7-9 och gymnasiet respektive KPU 100 procents takt med inriktning mot årskurs 7-9 och gymnasiet. Studenterna utbildas för åk 7-9 och till gymnasiet i de fall ämnet finns i båda skolformerna och föreslås om möjligt genomföra VFU i båda skolformerna. Detta eftersom de enligt behörighetsförordningen¹³ når så kallade utökad behörighet i ämnet i båda skolformerna även om de har examen för en av skolformerna. Undantaget är de ämnen om endast finns i årskurs 7-9 och de ämnen som endast finns i gymnasieskolan.

Takt, form, teknik

De bärande idéerna om takt, form och teknik bakom förslaget har presenterats vid träffar med kursgivande institutioner och på ledningsmöten under februari - april 2018 och är följande:

- Distansstudier
- Ta emot sökande från hela Sverige
- Möjliggöra både långsamma och snabba studier, en växling mellan 50 och 100 procents takt
- Studenter kan växla ned (eller upp) efter samråd med studievägledare
- Kan hålla uppe antal studenter i grupperna om någon av KPU 50 eller KPU 100 tappar sökande
- Möjliggör att ta igen rester eller missade kurser
- Studenter söker till 50 procents takt eller till 100 procents takt.
- Alla ämnen i båda varianterna
- Kurser á 15 hp i stället för 10 hp för enklare strukturer och ändringar av takt. Ingen kurs över två terminer.
- Två kurser á 15 hp ges varje termin v 1 – v 20.
- Samläsning 50 procents takt och 100 procents takt
- Kurserna kan läsas parallellt vilket ger 100 procents takt
- Tre ”kursträffar” varje termin.
- 2-3 dagar per kurs, dvs 4-5 dagar per två kurser vid behov
- Schemaläggning centralt, i samråd med kursgivande institutioner
- FSR och innehåll måste överensstämja med parallella studier
- KPU 50 procents takt och 100 procents takt ges med distansöverbyggande teknik, dock med närträffar. Exempel kan vara seminarier i realtid, föreläsningar att ta del av inför närträffar, delexaminationer inför närträffar,
- Utvecklingsmedel kommer att utgå för att utveckla kvaliteten på utbildningarna med digital teknik

En utbildning – två takter

Två kurser om 15 hp ges med 50 procents takt varje termin (se fig 3). Den som studerar på 100 procents takt läser två kurser om 15 hp per termin och når examen efter ett och halvt års studier. De två kurserna ges parallellt under terminen. Den som studerar på 50 procents takt läser en kurs om 15 hp per termin och når examen efter tre års studier. Den som studerar på 100 procents takt läser två kurser om 15 hp per termin och når examen efter ett och halvt års studier. Kursträffarna organiseras i form av så kallade ”inneveckor” eller campusveckor där en kurs ligger i början av veckan, exempelvis måndag - onsdag lunch, och den andra kursen i slutet av veckan, exempelvis onsdag

¹³ Förordning om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2011326-om-behorighet-och_sfs-2011-326

lunch till fredag lunch. I och med att kursinnehållet organiseras som 15 hp-kurser följs terminstiderna och brytpunkterna för universitetet och ingen kurs ges över terminsskiftet som förekommit i den nuvarande KPU 50.

Nytt förslag KPU 50					Nytt förslag KPU 100				
År	Termin	"Kursnamn"	Hp	Vecka	År	Termin	"Kursnamn"	Hp	Vecka
År 1	Ht	UVK 1	15	v 1-20	År 1	Ht	UVK 1	15	v 1-20
	Vt	UVK 2	15	v 1-20		Ht	UVK 2	15	v 1-20
						Vt	VFU 1	15	v 1-20
						Vt	UVK 3	15	
År 2	Ht	VFU 1	15	v 1-20	År 2	Ht	VFU 2	15	v 1-20
	Vt	UVK 3	15	v 1-20		Vt	Examensarbete	15	v 1-20
År 3	Ht	VFU 2	15	v 1-20					
	Vt	Examensarbete	15	v 1-20					

Figur 3. Nytt förslag KPU, 50 och 100

Kurser ges både höst och vår

Genom att så gott som samtliga kurser ges både höst och vår (fig 4) kommer studentgruppsantalet hålls mer stabilt i kurserna vilka både fylls på med studenter från båda inriktningarna. Detta möjliggör för studenter att om så önskas växla ned eller växla upp studietakten. Det möjliggör också för studenterna att kunna komma i kapp med studier vid eventuella svårigheter eller studieuppehåll. Teoretiskt sett kommer det att finnas dubbelt så många examinationstillfällen än om kurser ges en gång per termin. Här måste man vara noga med framförhållning och anmälan från studenterna till om-examination så att inte arbetsbelastningen på kurslärare blir allt för stor.

Höstterminer ges	Takt	Höstterminer ges ej
UVK 1, 15 hp	50 och 100	UVK 3, 15 hp
UVK 2, 15 hp	50 och 100	
VFU 1, 15 hp	50 och 100	
VFU 2, 15 hp	50 och 100	
Examensarbete, 15 hp	50 och 100	
Vårterminer ges		Vårterminer ges ej
UVK 2, 15 hp	50 och 100	UVK 1, 15 hp
UVK 3, 15 hp	50 och 100	VFU 2, 15 hp
VFU 1, 15 hp	50 och 100	
Examensarbete, 15 hp	50 och 100	

Figur 4. Förslag på när kurser ges.

Det vore önskvärt om även VFU 2, kan erbjudas under vårterminer. Detta med anledning av att studenter kan ha tillgodoräknat tidigare studier inom KPU och kan genom att tidigarelägga VFU 2, snabbare nå en examen som är behörighetsgivande för legitimation.

Distansstudier med närträffar och teknikstöd

Den som söker sig till KPU är i regel äldre än den student som söker till de reguljära programutbildningarna. De har studier och karriärer bakom sig och vill nu växla yrke. De kan ha bildat familj och ha omständigheter i livet som gör att de är mer förankrade på sin bostadsort än en yngre student. Därför är studier på distans i regel både efterfrågat och uppskattat. Kurserna i KPU 50 och KPU 100 bör således läggas upp så att det möjliggör goda studieförhållanden för både de som bor nära universitetet och för de som bor längre bort. Närträffar på campus är viktiga men här får man tillse att träffarna verkligen används på bästa sätt. Det har framkommit i diskussioner med kursansvariga lärare i KPU att det är viktigt att träffa studenterna fysiskt här på campus och på deras VFU-plats. Det senare behovet kan även knytas till rättssäkerhet och kvalitetssäkring. I och med att utbildningar ges på distans så måste ersättning fortsatt utgå för resor, logi och traktamente från Lärarhögskolan till institutioner för att genomföra VFU-besök hos studenter utanför avtalsområdet. Detta har genomförts som ett pilotprojekt under 2017 och 2018 och det har visat sig att endast hälften av avsatta medel har förbrukats för långa resor. Lärarhögskolans ledning ser därför möjligheter att fortsättningsvis stötta institutionerna.

Ovan föreslås att 4-5 dagar ska tas i anspråk för de så kallade inneveckorna. Här kan man vara mycket mer flexibel. Om realtid föreläsningar eller inspelade föreläsningar och lektioner används vilka studenter kan ta del av mellan kursträffarna kan det passa i vissa kurser att exempelvis den avslutande kursträffen endast behöver en dag på campus för examination. Det är därför viktigt att datumen fastställs i god tid före terminsstart samt att det att en kurs påbörjas i anslutning till att en annan kurs avslutas.

Anders Norbergs utredning¹⁴ om flexibilitet och tillgänglighet i lärarutbildning genomfördes under vt 2018 på uppdrag av Lärarhögskolan och ger värdefulla insikter om flexibelt lärande och hur utbildning skulle kunna organiseras i vår landsända. Vid Karlstad universitet¹⁵ har man närträffar på campus men också undervisning via lärplattform och Adobe Connect. Vid Uppsala universitet¹⁶ ges en av deras KPU-utbildning helt utan fysiska träffar och cirka två tredjedelar av undervisningen är internetbaserad där föreläsningar, seminarier och gruppmöten sker via Adobe Connect. Här bör undersökas vidare hur nöjda studenterna och kurslärare är. Studenten tar där del av inspelade föreläsningar men deltar även i schemabundna webbseminarier som delvis är obligatoriska. Det förekommer även schemabundna examinationer via webb. I Snabbspåret till lärare vid Umeå universitet¹⁷ har lärarna i princip dagliga lektioner med studerande från nu mera nästan hela Sverige via Adobe Connect. De har verkligen lyckats erövra tekniken och kan vara ett stöd för framtagande av modeller för KPU. Med utgångspunkt i goda exempel och tidigare erfarenheter förslås att särskilda utvecklingsmedel ges från Lärarhögskolan till lärargrupp för att utveckla KPU på distans på bästa pedagogiska sätt där relevant teknikstöd används.

Kompetensförsörjning i forskningsanknytning och professionskunnande

En fördel med en sammanhållen KPU-utbildning men med olika takter är att kursgivande institutioner kan organisera sin kompetensförsörjning vad gäller såväl professionsanknytning som vetenskaplig grund kring en KPU-utbildning i stället för två olika. Med dagens system är samma institution inblandad i olika upplagda kurser i de två olika inriktningarna KPU 50 respektive KPU 150 fast kursinnehållet ska leda fram till samma examensmål. Även om förkunskapskraven är olika för de två inriktningarna är kunskapsbasen hos den undervisande kursläraren densamma. Utöver detta tillkommer den utbildningsvetenskapliga kärna som ges inom de reguljära programutbildningarna samt den utbildningsvetenskapliga kärna som ges för studerande inom VAL och ULV vilka presenteras i slutet av utredningen. Många vägar bär mot examensmålen men ojämnheten kan göra det svårt för institutionerna att rekrytera och behålla personal med de efterfrågade kompetenserna, dvs både universitetslärare med förankring i skolans undervisning och undervisningsämnen och fördjupade kunskaper inom någon disciplin i akademien.

¹⁴ Norberg, Anders (2018), Utveckling av flexibilitet och tillgänglighet i lärarutbildning - Tre förslag med grundlärare F-3 i fokus, Umeå universitet, Lärarhögskolan

¹⁵ KPU vid Karlstads universitet, <https://www.kau.se/utbildning/program-och-kurser/program/LAKPU>

¹⁶ KPU vid Uppsala universitet, <http://www.uu.se/utbildning/utbildningar/selma/program/?pKod=UKL2Y>

¹⁷ Snabbspår till lärare är en introduktionsutbildning för nyanlända med lärarbakgrund. Utbildningen omfattar på 26 veckor som sedan byggs på med kompletterande lärarstudier inom t ex ULV eller VAL eller leder till lärarlegitimation <http://www.lh.umu.se/utbildning/fortbildning-for-larare/snabbsparet/>

VFU

Att VFU är högt skattad av studenterna är ett välkänt faktum. Ett utvecklat samarbete måste till mellan skolhuvudman där VFU ska genomföras och lärosätet så att KPU-studenten får en så kvalitetsmässigt god utbildning som möjligt. Under den första terminen för de som studerar med 100 procents takt och under det första året för de som studerar på 50 procents takt föreslås att Lärarhögskolan planerar individuellt för hur VFU på bästa sätt ska organiseras för den enskilde studenten. Under tiden studenterna läser de inledande 30 hp byggs deras kunskaper upp inför VFU.

KPU är framför allt till för de som är yrkesväxlare

KPU är avsett för de med tidigare akademiska studier som vill växla yrke. Som nämnt finns det studerande i KPU som redan är yrkesverksamma som lärare i synnerhet idag med den stora lärarbrist som råder. Eftersom Umeå universitet även ger lärarutbildning inom VAL¹⁸ (se VAL, vidareutbildning av lärare i slutet av utredning) brukar en del sökande med lärarerfarenhet kunna slussas över dit, men en del väljer att stanna i den påbörjade KPU-utbildningen. Planeringen av VFU för KPU-studenter måste därför ta sin utgångspunkt i studentens ämnen, tillgången på VFU-plats och utbildade handledare, var den studerande bor och önskar genomföra VFU, samt även om studenten redan har erfarenhet från yrket och i vilken omfattning, av vilken kvalitet erfarenheten är i relation till målet för examen mm.

Högre bidrag och även möjlighet till anställning under KPU-studierna

Regeringen har just beslutat¹⁹ att från 1 juli 2018 kommer bidragsdelen bli dubbelt så hög för KPU-studenter inom samtliga ämnen. Hittills har ett högre studiebidrag varit möjligt för KPU-studenter med tidigare studier i naturvetenskapliga ämnen, teknik och matematik. Beslutet kommer förhoppningsvis stimulera att fler väljer att växla över till läraryrket. Det är dock rimligt att anta att även om möjligheten till högre bidragsdel för KPU-studenter finns, kommer en del studenter arbeta för mycket så att deras inkomst blir för hög för att erhålla studiemedel. Lärarbristen gör att en del KPU-studenter anställs på skolan i samband med att de gör sin första VFU.

En skola som har lyckats få tag på en ämnesbehörig person som är i utbildning kan vara mån om att få ha personen kvar. I enlighet med slutbetänkandet av utredning Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling²⁰ vilken just nu är ute på remiss, vill även den här utredningen framhålla vikten av att våra elever i skolan undervisas av behöriga lärare. I brist på behörig lärare i aktuellt ämne är det dock att föredra en obehörig ämneskunnig som studerar KPU framför en person utan akademiska studier och utan lärarstudier.

En ändring genomfördes i skollagen 2016 för att möjliggöra för skolor att på försök anställa KPU-studenter under två år med möjlighet till förlängning till tre år. Möjligheten regleras i en särskild förordning²¹. I tidigare nämnda slutbetänkande om bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner, föreslås att tiden för möjlig anställning förlängs till fyra år om det finns särskilda skäl. Slutbetänkandet föreslår även bättre ekonomiska förutsättningar för att kunna stödja en redan anställd obehörig lärare mot en examen. Möjlighet till statsbidrag för obehöriga lärare i studier föreslås i slutbetänkandet likt den modell som redan finns för studerande till lärare i yrkesämnena. Att trygga anställningsvillkoren för de som redan arbetar och samtidigt studerar mot en behörighetsgivande examen är önskvärt. Den ämnesbehöriga obehöriga läraren får anses som en resurs för skolan både när de studerar men främst efter studierna menar man.

VFU i egen tjänst under vissa omständigheter

Den som redan har arbetat som obehörig lärare har troligen tillägnat sig vissa kunskaper. Under de teoretiska studierna som föregår den första VFU-perioden får KPU-studenten nya kunskaper om skolan, ledarskap, undervisning mm. Den KPU-student som redan tjänstgör som lärare i viss grad kan då knyta nyss läst teori till praktiken och får nya verktyg att förstå och analysera sin egen praktik med. KPU-studenten kan dock ha fastnat i mönster och blir nu varse vad den behöver ändra, träna mer på och utveckla vidare. De som studerar med 50

¹⁸ VAL, Vidareutbildning av lärare som saknar examen, se vidare under rubriken Fler vägar mot lärarexamen

¹⁹ Ändring i studiestödsförordningen 2006:655 <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2018/05/hogre-studiebidrag-till-kpu-studenter/>

²⁰ SOU 2018:17, Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling. *Slutbetänkande av Utredningen om en bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner* <https://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2018/03/sou-201817/>

²¹ Förordning (2016:350) om försöksverksamhet med anställning under viss kompletterande utbildning, avser personer som ska bedriva undervisning i ämnen där det råder brist på legitimerade och behöriga lärare. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2016350-om-forsoksverksamhet-med_sfs-2016-350

procents takt har ännu längre tid på sig att göra omställningen till sitt nya yrke än de som studerar på 100 procents takt.

Organisationen kring VFU måste ske på ett väl genomtänkt sätt både för de som inte arbetar som obehöriga lärare och därmed genomför VFU på vanligt sätt och för de som redan innehar en visstidsanställning och då eventuellt vill ansöka om att få genomföra VFU i egen tjänst. I de fall KPU-studenten redan är yrkesverksam måste skolhuvudman än mer involveras i detta. Skolhuvudman måste säkerställa att studenten under sin VFU innehar relevant tjänst i ämnet, på rätt nivå och i tillräcklig omfattning. Dock inte i för hög omfattning. Därtill måste skolhuvudman säkra att studenten får tillräckligt med handledning, vilket är av yttersta vikt i och med att VFU är mycket viktiga universitetsstudier. Om det behövs ska två handledare knytas till studenten exempelvis en som undervisar i ämnet men inte har så lång lärarerfarenhet och en med gedigen lärarerfarenhet men som undervisar i angränsande ämnen. Båda handledarna ska ha inplanerade kontinuerliga samtal med studenten.

Att genomföra VFU i egen tjänst med handledning knuten till sig på kan vara ett sätt att underlätta både för den studerande och för skolan. För studenten är det i regel negativt och förknippat med problem att flyttas till en annan skola, i vissa fall i en annan kommun under VFU-perioderna och då lämna sina undervisningsgrupper man arbetar med. För skolan är det som nämnts i regel positivt att få behålla en ämneskunnig lärare. Här bör man då utreda inför VFU vad som är bäst för aktuell studenten. Studenten kanske önskar och/eller bör se en annan miljö, annan skola och då beställs VFU-plats på gängse sätt. Om studenten däremot ansöker om VFU i egen tjänst bör man nog bara i särskilda fall lyfta en redan visstidsanställd KPU-student från skolan för att genomföra VFU på annan skola. Det är då viktigt att ämnet eller ämnena undervisas i på alla nivåer i skolan, att tillgängliga och välutbildade handledare finns samt att graden av tjänstgöring är balanserad. Vid Uppsala universitet²² får precis som vid Umeå universitet KPU-studenterna möjlighet att genomföra sin VFU på sin hemort. Om man redan arbetar på en skola finns där möjlighet att genomföra två av programmets tre VFU-perioder på den skola där studenten arbetar.

Anders Norbergs tidigare nämnda utredning²³ om flexibilitet och tillgänglighet i lärarutbildning har årkurs F-3 som fokus men det finns många paralleller att dra till utbildningar mot högre årskurser. Han resonerar om huruvida en arbetsintegrerad lärarutbildning likt den i Dalarna och som nu startar vid fler lärosäten kan organiseras i vår region. Problemen med lärarförsörjningen är lika akut här som där och att hitta möjliga lärarstudenter i inlandskommuner är svårt. Att ”odla sin egen lärare” som Norberg berör är ett koncept som bygger på att man uppmärksammar de som redan kommit in i skolan på exempelvis vikariat. De har lärt känna miljön och sig själva och vet bättre om de vill studera till yrket eller inte. De kan identifieras av skolledning och stötts att studera till lärare. Översatt till glesbygdsmråden menar Norberg, skulle den obehöriga ämneskunniga läraren kunna genomföra delar av VFU i egen tjänst.

Kvalitetssäkra VFU

Nedan lyfts frågor som ligger något utanför utredningsdirektiven men som är intressanta i sammanhanget då KPU-studenter redan kan ha erfarenhet av läraryrket i olika grad och/eller genomfört VFU i tidigare oavslutad lärarutbildning. Kursgivande institutioner ska vara trygga med att ärenden tas om hand och bedöms på ett likvärdigt sätt. Ett arbete för att utveckla modeller och riktlinjer för hur VFU i egen tjänst och för eventuella tillgodoräknande av VFU ska hanteras och bedömas har initierats av Lärarutbildningsrådet och Lärarhögskolas kansli och ska arbetas vidare med under ht 18.

Det omgärdande organisatoriska stödet som utredningen föreslår måste utveckla former för att hantera dessa studenter. Kurserna bör utformas så att kursmål är tydligt kopplade mot examinationsuppgifter och att uppgifterna kan klaras av med och utan undervisningsklass. Man får se det som en styrka att en lärarstudent kontinuerligt har tillgång till en lärmiljö. Tillgången till en skola, elever, en undervisningssal t ex en sal för NO-undervisning, slöjdundervisning eller undervisning i hem- och konsumentkunskap bör betraktas som en styrka även i de kurser som inte är VFU-kurser. Då kan teoretiska frågor kring hur undervisning bedrivs, elever- och elevgruppers olikheter, salens utformning och användningsområden mm diskuteras i examinationsuppgifter samtidigt som studenten har tillgång till det praktiska utövandet. I ämneskurser i slöjd och i hem- och konsumentkunskap berättar ämneskoordinatorer att de idag har med i beaktan och ibland tar utgångspunkt i det faktum att studenten har tillgång till en lärmiljö i skolan.

En student måste ansöka om att få genomföra VFU i egen tjänst eller tillgodoräkna VFU. För att kunna bedöma och fatta beslut om VFU helt eller delvis i egen tjänst eller för bedömning och beslut om tillgodoräknande av VFU, kan en rad verktyg användas, t ex självskattningar, trepartssamtal, handledares utlåtande och intyg, rektors

²² KPU vid Uppsala universitet <http://www.uu.se/utbildning/utbildningar/selma/program/?pInr=GYMN&pKod=UKL2Y>

²³ Norberg, Anders (2018), Utveckling av flexibilitet och tillgänglighet i lärarutbildning - Tre förslag med grundlärare F-3 i fokus, Umeå universitet

utlåtande och intyg, dokumentation och analys av sin egen undervisning, dokumentation och analys av andras undervisning i relation till sin egen, praktiska provningar, muntliga hearingar, förintervju, efterintervju, praktiska provningar utförda utanför skolan (t ex på lärosätet), skriftliga examinationsuppgifter, skriftlig tentamina. Här är viktigt att betona att flera verktyg ska användas för varje sökande för att en så korrekt bedömning ska kunna göras. Detta är tidskrävande processer men något som universitet och högskolor är ålagda att göra. Valideringsdelegationens slutbetänkande Validering i högskolan – för tillgodoräknande och livslångt lärande²⁴ är ute på remiss. Man menar att validering och möjlighet till beslut om tillgodoräknande är gynnsamt för individen och för samhället. Det är ett sätt att hushålla med resurser. Däremot har de ekonomiska incitamenten för landets lärosäten varit dåliga. Det är både kostsamt och tidskrävande. Därför föreslås något som länge efterfrågats nämligen försök att utveckla och införa ersättningsmodell för tillgodoräknanden. Då avses ej tillgodoräknanden som grundar sig på akademiska meriter utan tillgodoräknandeärenden grundade på exempelvis arbetslivserfarenhet vilket i regel är mer krävande former av valideringar.

Vid Göteborgs universitet²⁵ används egna och andras inspelade lektioner som underlag för diskussion och analys. Där menar man att samtal och inspelningar bidrar till att utveckla sin undervisning för olika elevgrupper. Vid Karlstads universitet²⁶ berättar man att man har särskilda krav på att handledaren ska dokumentera och värdera minst tre undervisningstillfällen för den VFU-student som gör VFU i egen tjänst samt att strukturerade handledningssamtal ska hållas en gång per vecka. Där tar man in annan handledare från annan skola om inte ämneskunnig eller professionell handledning finns att tillgå. Vid Göteborgs universitet inom VAL (se VAL, vidareutbildning av lärare i slutet av utredningen) prövar man nu vt 18 studenters kunskande i VFU genom en salstentamen som genomförs där endast med papper, penna och relevanta styrdokument är tillåtna.

Behörighetskrav till programmets inriktningar

Behörighetskravet till programmen föreslås vara minst 90 hp i ett av de utlysta ämnena med relevant innehåll. I en förteckning på Lärarhögskolans hemsidor²⁷ finns alla ämnen listade som är öppna för KPU och krav på innehåll. För att nå en examen med inriktning mot gymnasiet krävs 120 hp ämnesstudier. Därmed blir ämneskravet högre för den som vill nå en examen för gymnasiet eller söker KPU i ett ämne som endast finns i gymnasiet men inte i årskurs 7-9. När studenterna ansöker bör de, precis som nu, uppmanas att ange i en blankett vilket ämne som de önskar bli lärare i. Här kan de även ange om de önskar att studera mot en examen för årskurs 7-9 eller för gymnasiet. Blanketten ska laddas upp på Antagning.se i samband med ansökan till programmet.

Den stora skillnaden i föreslagna behörighetskrav uppstår i relation till den nuvarande KPU 150 som har ett krav på 240 hp totalt i akademiska meriter. Som nämnts har KPU 150 lockat sökande från hela landet. Om nu den taktiken inte längre kommer att ges vid Umeå universitet får man räkna med att KPU blir mindre attraktivt. Om behörighetskraven är 90/120 hp kan KPU ta in fler av de som söker idag och som bor i närområdet. Många som söker till KPU 150 faller idag på kravet om 240 hp, andra faller på kravet om 15 hp självständigt arbete. Frågan är dock om endast uppfyllda ämnespoäng för undervisningsämnet (90/120) ska anses vara tillräckligt för att få studera till lärare via KPU. Utredningen föreslår att denna modell prövas och utvärderas efter två antagningsomgångar. Utredningen förslår också att kraven i undervisningsämnena ses över genom att de blir än mer tydliga och i vissa mer specificerade med avseende på vad som krävs ska ingå i ämnesstudierna samt att jämförelser görs med andra KPU-utbildningar i Sverige. Behörigheterna i undervisningsämnena bedöms idag olika vid olika lärosäten och det skulle var bra om utvecklingen gick mot att bedömningarna blir mer och mer enhetliga. Egna initiativ har tagits från lärosäten för att jämföra ämnesbedömningar. Behörighetsgranskningen av den särskilda behörigheten är mycket krävande och tar mycket tid i anspråk och bör fortsättningsvis göras från Lärarhögskolan i samarbete med ämneskoordinatorer och Studentcentrums Antagningsenheten.

Risk för överströmningar från reguljära programutbildningar

Genom att kraven för antagning till KPU föreslås vara ämnesstudier om 90 hp eller 120 hp för gymnasiet, kan programmet locka sökande från ämneslärarprogrammet som inte vill studera normal form utan föredrar distansstudier. Det kan även locka de som inte vill studera mer än ett ämne eller som vill kombinera ämnen i sin examen som inte stöds i bilaga 4 till examensordningen vilken reglerar möjliga ämneskombinationer i ämneslärarprogrammen. Examen uppnådda inom KPU-studier är friskrivna från fasta ämneskombinationer och

²⁴ SOU 2018:29 Validering i högskolan – för tillgodoräknande och livslångt lärande <https://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2018/04/sou-201829/>

²⁵ KPU vid Göteborgs universitet vid <https://lararutbildning.gu.se/utbildning/kpu/forhojd-studietakt>

²⁶ KPU vid Karlstads universitet, VFU <https://www.kau.se/lorarutbildningen/vfu/vfu-placering/vfu-placering>

²⁷ Möjliga undervisningsämnen och ämneskrav <https://www.umu.se/utbildning/program/kompletterande-pedagogisk-utbildning---gymnasieskolan/mojliga-undervisningsamnen-och-amneskrav-for-antagning/>

genom KPU-studier kan man alltså nå examen i alla ämnen även för de som inte lärosätet har examensrätt. En student kan nå en ämneslärarexamen i ett ämne genom 90 hp ämnesstudier och 90 hp KPU-studier, dvs 180 hp. Detta att jämföras med att studera hela det reguljära ämneslärarprogrammet med inriktning årskurs 7-9 och nå en examen efter 270 hp i minst två ämnen eller 240 hp som nu är möjligt genom en ny inriktning mot årskurs 7-9. Att därmed endast studera behöva tre år i stället för fyra och ett halvt år kan vara lockande. Motsvarande jämförelse för gymnasieinriktningen blir tre och ett halvt år jämfört med fem år, i vissa fall fem och ett halvt år.

Ämneslärarprogrammet med inriktning mot årskurs 7-9 har mycket få sökande, så få att det har ställts in för de flesta ingångsämnen under ett antal år och är inför ht 18 endast öppet för ingångsämnen slöjd textil och slöjd trä- och metall. Det ser likadant ut vid andra lärosäten. Den största andel examina som utfärdas idag med inriktning mot årskurs 7-9 har gått via VAL och många av dem når en examen i ett ämne. Det handlar i regel erfarna lärare som kompletterat påbörjade ämnesstudier och utbildningsvetenskaplig kärna och som kan efter uttagen examen ansöka om ytterligare behörigheter där de också har meriter i.

Avhoppet från de reguljära ämneslärarprogrammen har varit mycket stora vid Umeå universitet och vid de flesta övriga lärosäten i Sverige och en avhoppsanalys ska genomföras så snart som möjligt för universitetets lärarutbildningar. De som hittills hoppat av har i mycket låg grad sökt sig till KPU utan verkar ha lämnat lärarstudier helt och hållet av anledningar som vi idag inte riktigt känner till. Att utbildningarna faktiskt är för svår är en anledning till avhopp då det är de med lägst meritvärde som hoppar av i störst utsträckning. Andra förklaringar kan vara att ämneslärarprogrammet är långt och att yrket kan verka oattraktivt trots att det finns gott om jobb. Det blir intressant att se om en sänkning av behörighetskraven i en ny KPU-utbildning ger större överströmning. Och det blir också intressant att om möjligt undersöka om de som söker över skulle helt avstått lärarstudier om inte KPU-möjligheten fanns.

Utredningens uppfattning är att det på grund av den stora lärarbristen likväl kan vara värt att pröva sänkt behörighetskrav så att både KPU 50 och KPU 100 har samma krav för tillträde. Detta måste utvärderas efter två eller tre genomförda antagningsomgångar.

Behörighetskrav till kurserna

För tillträde till programmet föreslås att ämnesstudier om 90 hp eller 120 hp gäller. Förslaget innebär att behörighetskraven för kurserna är lika för kurser som ligger parallellt. Detta hör egentligen inte till själva utredningens uppdrag utan blir en konsekvens att beakta för de som utvecklar kurserna. Till de två första kurserna (UVK 1 och UVK 2) gäller samma behörighetskrav som till programmet. Till de två andra kurserna (VFU 1 och UVK 3) gäller som behörighetskrav att man exempelvis ska ha klarat av minst 7,5 hp av 15 hp i de två inledande kurserna UVK 1 och UVK 2. För de två avslutande kurserna (VFU 2 och Examensarbete) gäller för tillträde att man har godkänt på hel kurs UVK 1 och UVK 2 samt ha klarat av minst 7,5 hp av 15 hp i VFU 1 och UVK 3.

Kurs	Behörighetskrav	Nivå
UVK 1, 15 hp	Samma som till programmet	Grund
UVK 2, 15 hp	Samma som till programmet	Grund
VFU 1, 15 hp	7,5 hp i UVK 1, 15 hp samt 7,5 hp i UVK 2, 15 hp	Grund
UVK 3, 15 hp	7,5 hp i UVK 1, 15 hp samt 7,5 hp i UVK 2, 15 hp	Grund
VFU 2, 15 hp	UVK 1, 15 hp, UVK 2, 15 hp, VFU 1, 15 hp samt UVK 3, 15 hp	Grund och/eller Avancerad*
Examensarbete, 15 hp	UVK 1, 15 hp, UVK 2, 15 hp, VFU 1, 15 hp samt UVK 3, 15 hp	Grund och/eller Avancerad*

Figur 5. Förslag på behörighetskrav

*se mer under rubriken Möjliga examina via KPU

Innehåll i kurserna och ansvar

Den utbildningsvetenskapliga kärnan ska anknyta till kommande yrkesutövning och ska enligt examensordningen för ämneslärarexamen omfatta följande: skolväsendets historia, organisation och villkor samt skolans värdegrund innefattande de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna, läroplansteori och didaktik, vetenskapsteori och forskningsmetodik, utveckling, lärande och specialpedagogik, sociala relationer, konflikthantering och ledarskap, bedömning och betygsättning samt utvärdering och utvecklingsarbete. Som

tidigare har nämnts har de befintliga KPU-varianterna vid Umeå universitet fungerat relativt väl i att täcka in dessa områden. Nedan visas nuvarande kursgivande institutioner och fördelning av kursansvar i KPU 50 och KPU 150

Nuvarande KPU 50

År	Termin	Kurs	Hp	Kursansvarig och medverkande
År 1	Ht	Kunskap, undervisning och lärande I	10	Idé o sam 7,5 hp, Psyk 2 hp, Stat 0,5 hp
	Ht + Vt	Demokrati, individ och samhälle	10	Idé o sam 5 hp, Kultur och media 5 hp
	Vt	Pedagogiskt ledarskap, sociala relationer och konflikthantering	10	Ped 6 hp, TUV 4 hp
År 2	Ht	Kunskap, undervisning och lärande II	15	NMD 5 hp, Est 4 hp, TUV 3 hp, Ped 3 hp
	Vt	Ämnesdidaktik i skolpraktiken, del 1	15	Est 15 hp
År 3	Ht	Ämnesdidaktik i skolpraktiken, del 2	15	Est 15 hp
	Vt	Examensarbete med ämnesdidaktisk inriktning	15	Est 15 hp

Figur 6. Kursansvariga och medverkande i nuvarande KPU 50

Idé- och sam: Institutionen för idé- och samhällsstudier

Psyk: Institutionen för psykologiska

Stat: Enheten för statistik inom Handelshögskolan

Kultur och media: Institutionen för kultur och mediavetenskap

NMD: Institutionen för naturvetenskapernas och matematikens didaktik

Ped: Pedagogiska institutionen

TUV: Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap

Est: Institutionen för estetiska ämnen i lärarutbildning

Nuvarande KPU 150

År	Termin	Kurs	Hp	Kursansvarig och medverkande
År 1	Ht	Utbildningens villkor och samhällsliga funktion (UK)	7,5	TUV 6 hp, Statsv 1,5 hp
		Undervisning och lärande - läroplansteori och didaktik inklusive VFU (UK, VFU)	9	Ped 9 hp
		Den professionella läraren 1: Barns utveckling, specialpedagogik, sociala relationer och kommunikation (UK)	7,5	TUV 5,5 hp, Ped 2 hp
		Den professionella läraren 2: Uppdrag, ledarskap och undervisning (UK)	7,5	TUV 5,5 hp, Ped 2 hp
		Bedömning (UK)	7,5	NMD 3,5 hp, TUV 2 hp, Ped 2 hp
		Ämnesdidaktik (UK)	7,5	NMD 7,5 hp
År 2	Vt	Verksamhetsförlagd utbildning (VFU)	28,5	NMD samt en mängd institutioner beroende på aktuell studentgrupps ämnen
		Examensarbete med ämnesdidaktisk inriktning (UK)	15	NMD samt en mängd institutioner beroende på aktuell studentgrupps ämnen

Figur 7. Kursansvariga och medverkande i nuvarande KPU 150

TUV: Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap

Statsv: Institutionen för statsvetenskap

Ped: Pedagogiska institutionen

NMD: Institutionen för naturvetenskapernas och matematikens didaktik

Sammanställning kursansvar och medverkande i nuvarande KPU

Vid en sammanställning av hur ansvaret i kurserna är fördelat (fig 8) ser man att det finns stora skillnader mellan de ingående institutionerna och hur de är inblandade i KPU-inriktningarna. På fakultetsnivå ser man dock att fördelningen är ganska jämn även om detta egentligen inte är av betydelse. I bakgrunden ovan beskrevs hur de nuvarande KPU-varianterna är utformade och vad tanken har varit med dem. Att institutionen för estetiska ämnen

har stort ansvar i KPU 50 förklaras av utbildningen är öppen för sökande i slöjd, bild och musik. Utbildningen är sedan ett år tillbaka öppen för andra humanistiska ämnen (franska, tyska, spanska, finska, samiska, svenska som andra språk) så man skulle kunna tänka att ett större ansvar skulle kunna föras till institutionen för språkstudier. Hittills har dock endast en student antagits men startade ej. Med anledning av att några ämnen har mycket få sökande i så väl det reguljära ämneslärarprogrammet som till KPU följer längre ned i utredningen förslag på tankar på möjliga urvalsgrupper.

Fakultet och institution	Antal hp i KPU 50	Antal hp i KPU 150	Totalt antal hp per institution	Totalt antal hp per fakultet
HUM				66,5
Idé- och samhällsstudier	12,5	0	12,5	
Kultur och media	5	0	5	
Estetiska	49	0	49	
SAM				54
Pedagogiska	9	15	24	
TUV	7	19	26	
Psykologi	2	0	2	
Statistik	0,5	0	0,5	
Statsvetenskap	0	1,5	1,5	
TEKNAT				59,5
NMD	5	54,5	59,5	
TOT	90	90	180	180

Figur 8. Sammanställning fördelning över kursansvariga och medverkande per institution och fakultet.

Kursansvar och medverkande i en ny KPU-utbildning

Ett förslag till fördelning av kursansvar och medverkande institutioner i en ny KPU-utbildning måste arbetas fram. Principerna är att några få institutioner har kursansvar och är medverkande. Kursgivande institutioner samarbetar om utvecklandet av innehållet och knyter ytterligare kompetens till kursen, ej nödvändigtvis som egna poängangivna moment eller del av moment utan som inhyrd kompetens. Sammanhållet ansvar ska ligga på kursansvarig så att innehållet i kurserna sätts i sitt sammanhang utan fragmentisering.

De utvalda institutionerna ska ha erfarenhet av kursansvar i liknande utbildningar och även veta vilket organisatoriskt arbete som krävs. Utredningen föreslår längre ned ett administrativt ökat stöd för KPU eftersom det har på många sätt framkommit att det behövs. Institutioner som ska ansvara för kurser med ämnesdidaktik bör ha egen professionsanknuten kompetens samt bedriva ämnesdidaktisk forskning och även känna till hur man organiserar för att KPU-studenterna ska få den ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs, samt planera VFU-besök för en mängd olika ämnen. I utbildningens ämnesdidaktiska kurser, VFU-kurser och i kursen examensarbete kommer ansvar naturligt delas med många fler institutioner med utgångspunkt i KPU-studenternas ämnen. I figur 9 nedan skissas på ett tänkt innehåll i kurserna.

Kurs	Innehåll
UVK 1, 15 hp	Skolväsendets historia, organisation och villkor samt skolans värdegrund innefattande de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna inklusive jämställdhet. Läroplansteori och didaktik. Utveckling och lärande.
UVK 2, 15 hp	Ämnesdidaktik inklusive metodik 1. Inlärningspsykologi. Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap. Digitala verktyg. Hållbar utveckling
VFU 1, 15 hp	Planera, genomföra, utvärdera egen undervisning Bemötande, sociala relationer och ledarskap
UVK 3, 15 hp	Vetenskapsteori och forskningsmetodik, Ämnesdidaktik inklusive metodik 2, Bedömning och betygsättning, Specialpedagogik.
VFU 2, 15 hp	Utvärdera elevers kunskaper. Utveckla egen undervisning och skola. Samarbete med hem och andra aktörer i skola. Utvecklingssamtal. Skoljuridik
Examensarbete,	Ämnesdidaktiskt inriktat, 15 hp

Figur 9. Förslag fördelning av innehåll i kurserna

Möjliga examina via KPU

Via KPU kan man nå ämneslärarexamen med inriktning mot åk 7-9 eller ämneslärarexamen med inriktning mot gymnasiet i ett eller flera ämnen, och på grund eller avancerad nivå (fig 10). Inom de reguljära ämneslärarprogrammen innehåller alltid examen två ämnen om inriktningen är gymnasiet och två eller tre ämnen om inriktningen är årskurs 7-9, och avläggs alltid på avancerad nivå. Möjligheten att via KPU utfärda ett-ämnesexamen gör att studenter med tidigare ämnesstudier i endast ett ämne kan utbilda sig till lärare. Därmed kan studenter med endast 90 hp ämnesstudier gå KPU. Efter utfärdad examen kan studenten enligt behörighetsförordningen²⁸ ansöka om legitimation hos Skolverket i de ämnen som den sökande har ytterligare meriter i. Under hela sin lärargärning kan läraren sedan komplettera med ytterligare studier för så kallad utökad behörighet. Det betyder att en KPU-student med inriktning mot årskurs 7-9 i ämnet bild kan via Skolverket nå utökad behörighet i musik för åk 4-6 där det krävs 30 hp i ämnet och det betyder att den som har en ämneslärarexamen med inriktning mot gymnasiet i ämnet biologi kan via Skolverket nå utökad behörighet i ämnet kemi för årskurs 7-9 om studenten har 45 hp i ytterligare studier.

Examen kan avläggas på grundnivå eller på avancerad nivå

Som figuren nedan visar gäller särskilda krav för en examen på avancerad nivå. Först och främst måste utbildningen vara på minst 240 hp. Utöver det måste, enligt Umeå universitets lokala examensordning²⁹, den totala mängden kurser på avancerad nivå vara minst 45 hp för utbildningar som leder till yrkesexamina. Vid Umeå universitet gäller både i den lokala examensordningen och i de lokala examensbeskrivningarna³⁰ att examensarbetet samt ytterligare kurser om minst 15 hp på avancerad nivå krävs för att examen ska kunna utfärdas³¹.

Exempel på hur ämneslärarexamen byggs upp på respektive nivå samt exempel i KPU		
Examen på grundnivå	<p>Ämneslärarexamen i ett ämne, 180 hp, åk 7-9 (90 hp)</p> <p>Ämneslärarexamen i ett ämne, 210 hp Gy (120 hp)</p>	<p>Exempel på hur sådan examen kan byggas upp:</p> <p>60 hp UVK 30 hp VFU 120 hp, Ämne 1, t ex Bild 120 hp = 210 hp</p>
Examen på avancerad nivå	<p>Ämneslärarexamen i två ämnen, 240 hp, åk 7-9 (90 hp + 60 hp)*</p> <p>Ämneslärarexamen i två ämnen, 270 hp, åk 7-9 (90 hp + 90 hp)**</p> <p>Ämneslärarexamen i tre ämnen, 270 hp, åk 7-9 (90 hp + 45 hp + 45 hp)</p> <p>Ämneslärarexamen i två ämnen, 300 hp, Gy (120 hp + 90 hp)</p> <p>Ämneslärarexamen i två ämnen, 330 hp, Gy (120 hp + 120 hp)**</p> <p>samt</p> <p>- examensarbete omfattande 30 hp sammanlagt på avancerad nivå varav ett ämnesdidaktiskt examensarbete omfattande 15 hp vilket genomförs inom KPU-utbildningen. Studerande måste därmed ha ett examensarbete på avancerad nivå inom sina tidigare ämnesstudier omfattande minst 15 hp.</p> <p>-totalt måste finnas 45 hp på avancerad nivå i ämneslärarexamen.</p> <p>*För en examen på 240 hp krävs ett ämnesdidaktiskt examensarbete omfattande 15 hp på avancerad nivå, vilket genomförs inom KPU-utbildningen.</p> <p>**Om ämne 2 är musik, samhällskunskap eller svenska krävs alltid 90 hp för åk 7-9 och 120 hp för gymnasiet.</p>	<p>Exempel på hur en sådan examen kan byggas upp:</p> <p>60 hp UVK 30 hp VFU 120 hp, Ämne 1, t ex Kemi 120 hp 90 hp, Ämne 2, t ex Matematik, 90 hp = 300 hp</p>

Figur 10. Möjliga examina vid KPU på grund och avancerad nivå samt exempel på hur en examen kan byggas upp.

²⁸ Förordning om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2011326-om-behorighet-och_sfs-2011-326

²⁹ Lokal examensordning vid Umeå universitet http://www.student.umu.se/digitalAssets/181/181691_fs-1-1-1044-16-lokal-examensordning.pdf

³⁰ Lokal examensbeskrivning för ämneslärarexamen med inriktning mot årskurs 7-9 http://www.student.umu.se/digitalAssets/162/162492_fs-3.1.5-620-15-mneslraexamen-inr-grundskolans-k-7-9.pdf

Lokal examensbeskrivning för ämneslärarexamen med inriktning mot gymnasiet http://www.student.umu.se/digitalAssets/162/162493_fs-3.1.5-621-15-mneslraexamen-inr-gymnasieskolan.pdf

³¹ Förordning om ändring i förordning (2011:686)

https://www.lagboken.se/Lagboken/sfs/sfs/2017/800-899/d_3077493-sfs-2017_894-forordning-om-andring-i-forordningen-2011_686-om-kompletterande-pedagogisk-utbildning Regeringen har fattat beslut om en flexibla 7-9-utbildning och en ny examen inom KPU omfattande 240 är möjligt från den 2 juli 2018. Vid Umeå universitet har ännu inte fattats beslut om annat ska gälla än det som ändringen i KPU-förordningen anger, det vill säga att endast krav på 15 hp examensarbete på avancerad nivå gäller trots att examen avläggs på avancerad nivå.

Eftersom många studenter avlägger examen på grundnivå behöver KPU-studierna ges på grundnivå som visades i figur 5 tidigare i utredningen. Man får enligt Umeå universitets lokala examensordning³² inte kräva studier på avancerad nivå av en student som avlägger examen på grundnivå, 180 hp. Dock, för att säkerställa att möjligheten finns för en KPU-student kan avlägga en examen på avancerad nivå bör KPU-utbildningen även innehålla kurser på avancerad nivå för de som behöver.

För en examen omfattande 180 hp får inga kurser krävas på avancerad nivå. För en examen omfattande 210 hp får överskjutande från 180 hp krävas, dvs 30 hp osv. Enligt utredningens förslag studeras de första 60 hp i KPU på grundnivå och de avslutande 30 hp på avancerad nivå. Det finns två vägar att gå. Antingen ansöker man om dispens från den lokala examensordningen och kräver att alla ska studera de 30 sista högskolepoängen på avancerad nivå eller så ger man de avslutande 30 hp på grundnivå för de som ska nå en examen på 180 hp, det vill säga de som har med sig 90 hp i ämnesstudier och studerar 90 hp inom KPU. Studenter föreslås då studera samtidigt på samma ”kurs” men på olika kursplaner där en ligger på grundnivå och en på avancerad nivå med mer avancerade examinationsuppgifter om de ska nå en examen på avancerad nivå. Beträffande den nuvarande KPU 150 har Umeå universitets rektor fattat beslut³³ om dispens från Umeå universitets lokal examensordningen så att alla kurser får ges på avancerad nivå trots att många av studenterna erhåller en examen på grundnivå.

Utredningen föreslår att det vid Umeå universitet fortsättningsvis ingår ett examensarbete med ämnesdidaktisk inriktning i KPU. Konsekvenserna av de föreslagna behörighetskraven föreslås utvärderas efter två år.

Examensarbete i KPU

KPU-förordningen³⁴ säger att studenten inom ramen för kursfördringarna ska ha fullgjort minst ett självständigt arbete (examensarbete) om minst 15 högskolepoäng. Förordningen talar inte om arbetet ska ligga på grund- eller avancerad nivå. Den talar inte heller om arbetet ska ligga i ämnesstudierna vilket är fallet för ämneslärarprogrammen, eller om det ska ligga i den utbildningsvetenskapliga kärnan. Lärosätet kan alltså välja själv hur detta ska organiseras. Antingen kan den sökande ha med sig ett arbete i sina ämnesstudier eller så kan arbetet skrivas inom KPU 90 hp. Lärosäten har också lagt upp detta på olika sätt. Cirka 60 procent av lärosäten i Sverige som ger KPU har examensarbete som ett in-krav till utbildningen, det vill säga att den sökande ska ha ett arbete inom de studier som utgör ämnet. Exempelvis har Linköpings universitet och Karlstads universitet lyft bort examensarbetet ur själva KPU 90 hp och har det i stället som in-krav till programmet. De har dock inget krav på att det ska vara ett ämnesdidaktiskt arbete utan kräver en kandidatuppsats skriven inom ämnet som ska ingå i examen. De motiverar detta med att tiden i KPU-studierna om 90 hp då kan läggas på annat innehåll som studenterna behöver bättre. Andra lärosäten kräver inte ett examensarbete för behörighet men har då precis som Umeå universitet har, ett arbete inom programmet. En del lärosäten har precis som KPU 150 krav på arbete både som in-krav och i programmet. Som tidigare nämnts är kraven till nuvarande KPU 50 respektive 150 olika. För KPU 150 har minst kandidatuppsats på 15 hp krävts för behörighet. För KPU 50 krävs inget arbete för behörighet. I båda varianterna ingår dock 15 hp ämnesdidaktiskt examensarbete på avancerad nivå.

Om man lägger examensarbete som ett in-krav är en nackdel att man kan få färre sökande. En annan nackdel är att sökande inom några ämnesområden inte vanligtvis har kandidatuppsats omfattande 15 hp. Det gäller exempelvis sökande med ämnesstudier i ett fåtal ämnen. Linnéuniversitet anger matematik som ett exempel. Vid Umeå universitet vet vi att sökande i t ex slöjd och hem- och konsumentkunskap sällan skrivit examensarbete. En ytterligare nackdel är att det är svårt för vissa ämnen att komma åt att i efterhand komplettera med en uppsats innan KPU-studier om detta inte har ingått i ämnesstudierna. En fördel med att kräva ett arbete som in-krav är att studenterna då har nått längre i sina akademiska studier och vetenskapliga skolning.

Som framgår av figur 10 över möjliga examina ovan måste KPU-studenten för att nå en examen på avancerad nivå, det vill säga en examen i två eller tre ämnen, ha med sig ett arbete omfattande 15 hp på avancerad nivå sedan tidigare, alternativt färdigställa ett innan studenten ansöker om examen, för att komma upp i totalt 30 hp examensarbete avancerad nivå att ha med i ämneslärarexamen. Man kan uppleva att föreskrifterna om examenskrav på grundnivå respektive avancerad nivå är mer relevanta för generella examina än för yrkesexamina eftersom man inom generella examina i regel naturligt når en mer avancerad nivå genom fördjupade studier än

³³ FS 3.1.5-1942-15, Ansökan om dispens från regel i Lokal examensordning för Umeå universitet, Fastställd av rektor 2014-04-01 och ersätter tidigare lokal examensordning, dnr 500-2958-11, Dnr: FS 1.1.2-482-14.

³⁴ SFS 2011:686, Förordning om kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2011686-om-kompletterande_sfs-2011-686

inom program som leder fram till yrkesexamen där det inte alltid är självklart i vad det mer avancerade kunnandet ligger. Å andra sidan kan en kandidatexamen ha stort friutrymme så att endast 90 hp studeras inom huvudområdet.

Det är komplicerat för KPU-studenten att sätta sig in i reglerna, så här behöver de vägledning för att förstå kraven för ämneslärarexamen och dessutom skillnaden mellan examen och så kallad utökad behörighet som regleras av Skolverket. Till detta kommer planering om det är lämpligast att nå en 7-9-examen eller en examen för gymnasiet och om det är bäst att försöka nå en ett-ämnesexamen eller två-ämnesexamen eller möjligtvis tre-ämnesexamen. Det kan vara avgörande för hur de ska planera sina studier inför att söka KPU i ett senare skede, och vilken examen de kan nå när de väl är KPU-studenter. Det organisatoriska stödet som föreslås kan även innefatta ökad vägledning så att Lärarhögskolan i högra utsträckning kan ge vägledning inför ansökan till KPU. Även om behörighetsförordningen³⁵ gäller för en annan myndighet, Skolverket, är det mycket vanligt att med KPU-studenter diskutera vilka behörigheter de kan nå i andra skolformer och i andra ämnen samt skillnaden mellan att använda poäng i ämnet i en två-ämnesexamen och att använda poängen till så kallad utökad behörighet.

Om examensarbetet ska vara ett in-krav vid Umeå universitet och inte skrivas inom KPU-studierna behöver examensbeskrivningen för ämneslärarexamen omformuleras där det idag är angivet att examensarbetet ska ha en ämnesdidaktisk inriktning³⁶. Detta krav måste i så fall ändras tillbaka. Specifikationen ”ämnesdidaktisk inriktning” lades till 2016 då man vid Lärarhögskolan erfor att studenter ansökte och kunde få beslut på tillgodoräknande av examensarbetet som då gavs inom KPU-programmet. Samtidigt ändrades även kursplanen som var relativt öppen skriven så att det tydliggjordes att frågeställningarna skulle ta utgångspunkt i undervisning, skola, dvs den kommande professionen. Därmed är det nu sällsynt att en KPU-student får tillgodoräkna examensarbetet grundat på ett arbete skrivet inom en generell examen.

Examensarbete eller utvecklingsarbete

Det bör utredas vidare om studenterna ska skriva ett examensarbete eller ett utvecklingsarbete. Studenter som har uppsats med sig i tidigare studier brukar ibland fråga varför de måste skriva ett examensarbete till. En del sökande har sedan tidigare magister-, master- eller arbeten på forskarnivå. När de väl förstår att det examensarbete som skrivs i KPU tar sin utgångspunkt i frågeställningar om skola och undervisning och att det ska vara ämnesdidaktiskt inriktat så brukar en del ändå uppleva att det är intressant att fördjupa sig i utbildningsvetenskap. Men frågan är om arbetet skulle kunna genomföras som ett utvecklingsarbete stället för ett ytterligare examensarbete för de som önskar. De som redan har ett skrivit ett arbete kan använda tiden till ett mindre utvecklingsarbete omfattande 7,5 hp, och studera en extra kurs till exempel i didaktik eller annat 7,5 hp. KPU-studenter med ämnesstudier där det inte ingått examensarbete kan ha behov av mer vetenskaplig teori och metod och de måste också skriva examensarbete omfattande 15 hp för att nå en examen. Detta är dock svårt att genomföra i praktiken. Det är alltså svårt att ha enhetliga behörighetskrav till en utbildning som sedan kräver olika saker när du väl är inne i utbildningen. Det skulle behövas två olika inriktningar och då skulle det bli fyra inriktningar enligt föreslagen modell med KPU 50 och KPU 100.

Ämnen i KPU idag och förslag på förändringar

KPU regleras som nämnts i en särskild förordning SFS 2011:686³⁷ och syftar till att komplettera tidigare tillägnade ämneskunskaper för att en ämneslärarexamen enligt bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100) ska nås. Antas till KPU kan de som har studier i så kallade Allmänna och Vissa ämnen³⁸. Endast yrkesämnen³⁹ är utestängda från KPU.

³⁵ Förordning om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2011326-om-behorighet-och_sfs-2011-326

³⁶ Lokal examensbeskrivning http://www.student.umu.se/digitalAssets/162/162492_fs-3.1.5-620-15-mneslrarexamen-inr-grundskolans-k-7-9.pdf

³⁷ SFS 2011:686 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2011686-om-kompletterande_sfs-2011-686

³⁸ SKOLFS 2017:1, Föreskrifter om ändring i Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2011:159) om vad som krävs för att en lärares kompetens ska vara relevant för vissa ämnen i gymnasieskolan; https://www.skolverket.se/regelverk/skolfs/skolfs?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolfs%2Fwpubext%2Ffs%2FRecord%3Fk%3D3238

³⁹ SKOLFS 2012:4 Skolverkets föreskrifter om vilka yrkeskunskaper som krävs för att undervisa i ett yrkesämne. https://www.skolverket.se/regelverk/skolfs/skolfs?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolfs%2Fwpubext%2Ffs%2FRecord%3Fk%3D2398

Allmänna ämnen är de så kallade vanliga skolämnena och de ämnen för vilka lärosäten har sökt examensrätt. Det är även för dessa som det i bilaga 4 till högskoleförordningen regleras vilka ämneskombinationer som är tillåtna. Vissa ämnena är ämnen som lärosäten inte behöver ansöka om examensrätt för men för vilka lärosätet kan utfärda ämneslärarexamen efter avslutade KPU-studier. Vissa ämnen regleras inte heller i bilaga 4. Ett visst ämne kan aldrig vara ett av de vanliga ämnena på ett nationellt program och inte heller ett yrkesämne. Vissa ämnen har antingen ett ursprung i ett yrkesämne som blivit mer teoretiskt, eller sitt ursprung i akademiskt ämne som det i regel inte finns något utbildningsvetenskaplig forskning i. På programhemsidan finns en översikt⁴⁰ över möjliga undervisningsämnen att antas till i KPU vid Umeå universitet samt krav i respektive ämne. I figur 11 nedan framgår om ämnet är ett så kallat allmänt ämne eller visst ämne. Vidare framgår vilka ämnen som ges inom respektive KPU-utbildning idag samt förslag på ämnen i en ny KPU 50 och 100.

Ämne	Allmänt ämne	Visst ämne	Ämne i åk 7-9	Ämne i Gy	Ges inom ämneslärarprogrammen	KPU 50	KPU 150	Förslag i ny KPU 50 och 100
Bild	x		x	x	x	x	x	x
Musik	x		x		x	x	x	x
Slöjd, textil	x		x		x	x	x	x
Slöjd, trä- och metall	x		x		x	x	x	x
Mediekommunikation		x		x				x (Ny)
Fotografisk bild		x		x				x (Ny)
Digitalt skapande		x	x	x				x (Ny)
Svenska	x		x	x	x	x	x	x
Svenska som andra språk	x		x	x	x	x	x	x
Engelska	x		x	x	x			
Moderna språk (franska, spanska, tyska)	x		x	x	x	x	x	x
Finska	x		x	x		x	x	x
Samiska	x		x	x		x	x	x
Geografi	x		x	x	x		x	x
Historia	x		x	x	x			
Religion	x		x	x	x			
Samhällskunskap	x		x	x	x		x	x
Företagsekonomi	x		x				x	x
Juridik	x		x				x	x
Pedagogik		x		x			x	
Psykologi		x		x			x	
Sociologi		x		x			x	
Hem-och konsumentkunskap	x		x		x	x	x	x
Idrott- och hälsa	x		x	x	x			
Specialidrott		x		x			x	x (Ny)
Biologi	x		x	x	x		x	x
Fysik	x		x	x	x		x	x
Kemi	x		x	x	x		x	x
Naturkunskap	x			x	x		x	x
Teknik	x		x	x			x	x
Matematik	x		x	x	x		x	x
Programmering		x	x	x				x (Ny)
Datalagring		x	x	x				x (Ny)

Figur 11. Ämnen i KPU

I tabellen finns även markerat om ämnet ges inom de reguljära ämneslärarprogrammen idag. KPU är inte idag öppen för sökande med ämnesstudier i engelska, historia, idrott- och hälsa eller religion och föreslås inte vara det

⁴⁰ Möjliga undervisningsämnen och ämneskrav <https://www.umu.se/utbildning/program/kompletterande-pedagogisk-utbildning---gymnasieskolan/mojliga-undervisningsamnen-och-amneskrav-for-antagning/>

i nära förestående tid. Umeå universitet vill hellre reservera platser för andra mindre attraktiva ämnen. Det finns dock inget hinder att nå en examen i något av de exkluderade ämnen som ämne 2 eller ämne 3.

Förslag nya ämnen från ht 19 i KPU 50 och KPU 100

För att anpassa KPU efter behov i skolan och efter efterfrågan från sökande föreslås att några ämnen läggs till som möjliga för behörighet till KPU. Dessa är markerade (Ny) i figuren ovan och beskrivs närmare här:

-Specialidrott. Ämnet är idag ett visst ämne från att tidigare ha klassificerats som ett yrkesämne. Det finns ett stort behov av utbildade lärare på landets alla nationella idrottsutbildningar och riksidsrottslyseer. Umeå universitet är ett av de fyra riksidsrottsuniversitet som har drivit frågan om att omklassificera ämnet. Ämnet kvarstår även som ett yrkesämne t o m 2019 så man kan fram till dess kan fortsätta utbilda sig lärare i Specialidrott via yrkeslärarprogrammet. De sökande till KPU kommer att ha med sig studier från tränarprogrammet i huvudsak och studenter har redan hört av sig om möjlighet att studera till ämneslärare i specialidrott.

-Programmering och Datalagring. Ämnet programmering ska införas i alla ämnen i grundskolan. Även om alla lärare i alla skolformer ska undervisa i programmering eller åtminstone undervisa i att läsa programmering så är det inte den programmeringen som lärares ska undervisa i gymnasieskolan. Här krävs djupare kunskaper och man bör undersöka hur ämnet är uppbyggt i gymnasieskolan. Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap har utbildat i området it och lärande. Idag meddelar de att de välkomnar att man kan studera till gymnasielärare i t ex programmering och i datalagring och samarbetar gärna med institutionen för informatik och institutionen för datavetenskap vilka är försiktigt positiva. De vill gärna i framtiden medverka i utbildningen, kan bedöma studenternas tidigare studier och kan i samarbete med skolor planera för handledning och eventuellt ta in kompetens för VFU-besök från erfarna handledare.

-Mediekommunikation, Digitalt skapande och Fotografisk bild. Institutionen för estetiska ämnen i lärarutbildning välkomnar sökande med dessa ämnen till KPU i och med att man i dag kan studera ämnet bild men även ämnet bildfördjupning i en tvåämneskombination för gymnasieskolan. I ämnet undervisas kommunikation genom bild och text, rörlig bild och bildteori, grafisk design mm och man menar att man har kapacitet att ge ämnesdidaktik och genomföra VFU-besök för KPU-studenter som tillägnat sig ämnesstudierna på annat sätt.

Inriktningar och urvalsgrupper

För att underlätta för den sökande föreslås en begränsning av inriktningar till endast två. För att kunna ge sökande med viss ämnesbakgrund förtur till KPU diskuteras här också möjligheter att införa urvalsgrupper.

Inriktningar

Programmet föreslås som nämnts ha två inriktningar; en KPU 50 och en KPU 100 men ingen uppdelning föreslås göras mellan åk 7-9 och gymnasiet. Anledningarna är flera. Dels är det svårt för den sökande att själv bedöma sina tidigare studiemeriter. Dels blir en student med 90 hp i ett ämne automatiskt behörig för gymnasiet om ämnet också är ett gymnasieämne, samt vice versa under förutsättning av ämnet finns i den skolformen. Vid antagning inför ht 14 och ht 15 sökte studenterna till olika inriktningar beroende på om de hade med sig ett eller flera ämnen och utifrån de ville studera mot en examen med inriktning mot årskurs 7-9 eller mot gymnasiet. Det visade sig att de sökande hade svårt att prioritera rätt vid ansökan. En sökande som endast valt sökalternativ mot gymnasiet kunde i behörighetsgranskningen visa sig ha 90 hp i ämnet men inte de 120 hp som krävdes och bedömdes då obehörig. Om anmälan var stängd kunde inte den sökande anmäla sig till 7-9-alternativet och endast i de fall tid fanns kunde studenten få information om hur det låg till och att en sen anmälan eventuellt kunde vara möjlig.

Från ht 16 infördes att man söker i ett endast ett ämne. Ändå finns det fyra olika inriktningar att söka till. När studenten är på plats vid programstart gör Lärarhögskolans kansli en fördjupad bedömning av meriter i övriga ämnen och dialog med studenten bestämmer vilken examen som ska nås, i vilka ämnen som studenten ska göra VFU i osv. Det har visat sig att även om en student antas i ett ämne har de ofta med sig meriter i ytterligare ämnen och kan nå examen i flera ämnen (om de uppfyller kraven för en examen på avancerad nivå beskrivet ovan) eller kan nå utökad behörighet. Därför har Umeå universitet hållit fast med den modellen under nu snart tre antagningsomgångar för KPU 50 och KPU 150, och två antagningsomgångar för KPU för forskarutbildade som har vårterminsstart. Tolv studenter av de 25 studenter som programregisterades på KPU 150 antagningsomgången ht 16 genomförde VFU i två ämnen. Ytterligare studenter bland de 25 kan nå utökad behörighet i fler ämnen hos Skolverket.

Urvalsgrupper

Vid Umeå universitet tillämpas idag inte urvalsgrupper inom inriktningarna. En diskussion om införande av urvalsgrupper till KPU har förts så väl inom kansliet för Lärarhögskolan och med rådet för ämneslärarprogrammet och KPU och i dialog med Studentcentrums antagningsenhet. Erfarenheter från andra lärosäten har också inhämtats. Vid Umeå universitet har man bedömts behörig om man uppfyller ämneskraven i ett ämne under förutsättning att man uppfyller övriga krav för grundläggande och särskild behörighet. Dessa har getts samma meritvärde och gått till urval. Lottning har skett vid konkurrens om platser vilket varit fallet de senaste åren.

Exempel från andra lärosäten

Vid Stockholms universitet⁴¹ rangordnas de sökande utifrån inriktningen på ämnesstudierna i kombination med antal högskolepoäng. Behörighet i flera ämnen ger högre poäng. Tillgång till VFU-platser påverkar antagningen och sökande med forskarexamen prioriteras högre än sökande utan forskarexamen. Vid Karlstads universitet⁴² prioriterar man sökande med flera ämnen och ämnen inom naturvetenskap och teknik högre än sökande inom andra ämnen enligt ett visst system. Vid Uppsala universitet⁴³ rangordnas de sökande utifrån inriktningen på ämnesstudierna i kombination med antal högskolepoäng.

Skäl till att införa urvalsgrupper

Det finns huvudsakligen tre skäl till att införa urvalsgrupper utifrån ämne vid antagning till KPU. Ett skäl är att kunna prioritera bristämnen. Det är dock svårt att på ett välgrundat sätt säga vilka ämnen som är bristämnen i skolan. Lärarbristen är mycket stor nationellt och det råder brist inom så gott som alla ämnen. Dessutom kan en lärare som antas till KPU i ett ämne ha ytterligare ämnesstudier i ämnen som efter uttagen examen leda till utökad behörighet med eller utan ytterligare kompletteringar. Det man dock kan säga med säkerhet är att det idag utbildas mycket få lärare i moderna språk inom ämneslärarprogrammet. Samiska som är ett minoritetsspråk bör särskilt beaktas.

Ett annat skäl är att kunna prioritera studenter som är behöriga i flera ämnen före andra. Flera andra lärosäten har prioriterat behöriga sökande i fler än ett ämne högre vid en konkurrenssituation än sökande med endast ett ämne. Exempel på detta är att den som söker mot gymnasiet och har 120 hp i ett skolämne och 90 hp i ytterligare ett ämne får högre meritvärde än den som endast har 120 hp i ett skolämne. På motsvarande sätt rankas den som söker mot årskurs 7-9 och som har 90 hp i ett skolämne samt två ämnen till om 45 hp vardera högre än den som endast har 90 hp i ett ämne och 60 hp i ett annat, som i sin tur rankas högre än den som endast har 90 hp i ett ämne. Ett tredje skäl är att underlätta planeringen för institutioner som ger ämnesdidaktik inklusive metodik då de vet att det återkommande ska ge undervisning för en viss studentgrupp. Frågan man bör överväga är om man ska ge sökande med fler ämnen högre meritvärde och/eller om man ska införa urvalsgrupper av ämnen med ett begränsat antal platser.

Utredningen föreslår att Umeå universitet fortsätter att anta till KPU i ett ämne. En fördel med detta är att Umeå universitet prioriterar sökande som faktiskt vill bli lärare i ett särskilt ämne och att det ses som ett sätt att bidra till kompetensförsörjningen. Vid konkurrenssituation om platserna kommer ändå avklarade högskolepoäng upp till 165 hp vara avgörande för meritvärdering. Utredningen föreslår att inför ht 19 inte tillämpa urvalsgrupper med avseende på prioriterade ämnen utan att detta utreds vidare inför ht 20. Vilka som är de prioriterade ämnen bör utvärderas kontinuerligt så att andra urvalsgrupperna och antal platser inom varje urvalsgrupp blir välanpassat.

Didaktik, generell ämnesdidaktik, specifik ämnesdidaktik samt metodik

På olika sätt ska KPU-studenten skolas för sitt framtida yrke. Det som hela tiden efterfrågas mer av i deras programutvärderingar är mer om didaktik inklusive metodik. Eftersom KPU tar emot studenter med olika ämnesbakgrund måste man hantera detta så klokt som möjligt. I KPU-utbildningen får man initialt ge grunderna i

⁴¹ KPU vid Stockholms universitet (naturvetenskapliga ämnen, teknik och matematik), institutionen för matematik och naturvetenskap <https://www.mnd.su.se/utbildning/program-kurser/program/kompletterande-pedagogisk-utbildning>

⁴² KPU vid Karlstads universitet. Förteckning över ämnen i KPU och urval, <https://www.kau.se/files/2017-09/%C3%84mnen%20kpu%2020170911.pdf>

⁴³ KPU vid Uppsala universitet <http://www.uu.se/utbildning/utbildningar/selma/program/?pInr=GYMN&pKod=UKL2Y>

didaktik inklusive metodik tillämpligt för alla ämnen. Utöver det får man ge undervisning i generell ämnesdidaktik inklusive metodik för de ämnen som är besläktade t ex ämnen inom naturvetenskapen, ämnen inom samhällsvetenskaperna osv. Om möjligt får man sträva efter att ge specifik ämnesdidaktik inklusive metodik för respektive KPU-students ämne. Om detta inte är möjligt får man i planerande av VFU-plats tillse att studenten får göra VFU i en så rik miljö som möjligt. Det blir återigen det tidigare nämnda samarbetet med skolhuvudman som blir betydelsefullt för att studenten ska få de kunskaper som examensordningen kräver. Ämnesdidaktiska kurser finns och ska finnas i KPU.

Ibland kan det nämligen vara så att den didaktiska och i synnerhet metodiska utvecklingen i ämnet ligger i framkant i skolorna där ämnet undervisas. Det kan förstås gälla alla ämnen där erfarna och skickliga lärare banar väg och ofta i tidigare nämnda vissa ämnen t ex dataämnen och mediaämnen där lärare (ibland utan behörighet) rekryteras från exempelvis företag för att undervisa i skolan. De kan ämnet och måste utveckla sätt att undervisa. Utredningen föreslår som nämnts att öppna KPU för dessa ämnen. Detta för att elever i dessa ämnen också ska undervisas av behöriga lärare. En examen och en legitimation betyder mer än bara behörighet i ämnet för läraren utan även ökade karriärmöjligheter, högre lön, möjlighet att studera via Lärarlyftet och mot högre examina.

I förordningen som reglerar KPU framgår att alla ämnen i gymnasieskolan kan hanteras förutom yrkesämnena. Man kan alltså utfärda examen i alla ämnen allmänna och vissa ämnen. Intentionen med KPU är som nämnts att säkerställa lärarkompetens i skolan i de ämnen som inte de reguljära programutbildningarna skulle utbilda för. I förarbetet⁴⁴ till examensordningen som reglerar dagens lärarexamina skriver man att KPU bör vara vägen för att tillgodose behovet av lärare i mindre och ovanliga ämnen för vilka det inte finns reguljära ämneslärarutbildningar. Krav på ämnesdidaktik fanns i den första förordningstexten från 2011 och diskussioner fördes om hur och var undervisning i ämnesdidaktik skulle ges, på lärosätet eller på skolorna.

Få lärosäten har öppnat upp KPU för små och ovanliga ämnen. Som ett svar på lärosätenas obenägenhet till att anta studenter i andra ämnen än de redan hade examensrätt för gjordes en förordningsförändring gällande från den 1 januari 2015⁴⁵ vilken tog bort ordet ämnesdidaktik ur KPU-förordningen. Ämnesdidaktiken inklusive metodiken skulle läras ut och övas under VFU i stället.

Flera andra lärosäten har precis som Umeå universitet i nuvarande KPU 50 dock valt att behålla ämnesdidaktik i sina utbildningar. Man anser att studenterna inom programmen ofta har mycket goda ämneskunskaper men svårigheter att transformera dessa kunskaper så att de anpassas till undervisning i skolan. I KPU 50 ges sedan starten ämnesdidaktik inom den utbildningsvetenskapliga kärnan. För att säkerställa kvaliteten i KPU 150 och i KPU för forskarutbildade ville Lärarhögskolans ledning samt programrådet för ämneslärarprogrammet och KPU, införa en kurs i ämnesdidaktik i den utbildningsvetenskapliga kärnan i dessa två utbildningar. Så gjordes också inför vt 18 och den dåvarande kursen Vetenskap och kunskap, 7,5 hp, utgick.

Utredningen föreslår att man använder hela universitetets kompetens och skolornas för att ges så god undervisning som möjligt till KPU-studenterna i didaktik, generell ämnesdidaktik och specifik ämnesdidaktik inkluderat metodik, se figur 9 ovan om förslag på innehåll i kurserna.

Administrativ stödresurs

Som eventuellt har framgått av det ovanstående skrivna är regelverk kring KPU-utbildningarna komplicerade. Eftersom utbildningen föreslås att ges på ett och halvt år eller tre år är det viktigt att studenten upplever att det finns en genomtänkt idé från start till mål.

Administrativt stöd till kursgivande institutioner

Lärarhögskolans kansli eller särskilt avdelad resurs (från LH) vid någon institution föreslås ansvara för

- Kursträffsplanering för ”inneveckor” i dialog med kursgivande institutioner
- Behörighetsgranskningar inför VFU-kurser och examensarbete
- Organisation av ämnesdidaktisk och metodisk undervisning.

⁴⁴ 2009/10:89, Bäst i klassen – en ny lärarutbildning, 2009/10:89, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/proposition/bast-i-klassen---en-ny-lararutbildning_GX0389

⁴⁵ SFS 2014:1070, Förordning om ändring i förordningen (2011:686) om kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen; https://www.lagboken.se/dokument/Andrings-SFS/2147319/SFS-2014_1070-Forordning-om-andring-i-forordningen-2011_686-om-kompletterande-pedagogisk-utbildning?pageid=213728

- Organisation av VFU-besök
- Organisation av examensarbeteshandledning

Administrativt stöd till studenter inför, under och efter KPU

Året runt hör studenter av sig för att få vägledning inför att söka till KPU, för att förstå de olika behörighetskraven till inriktningarna, få veta vad de ska komplettera med och om det kan vara så att reguljära programmet eller VAL är en bättre väg. Till detta kommer även att studenter frågar efter möjligheter till att bli lärare i fler än ett ämne och problematiken om det självständiga arbetet på rätt nivå. Det är svårt för den sökande att prioritera rätt utbildning. Det är svårt med tydlighet för den sökande om olika behörighetskrav, vilka ämnen som ges inom respektive variant, eller om samma ämne ges inom flera inriktningar. Det är svårt att byta mellan programmen t ex från KPU 50 till KPU 150. När KPU för forskarutbildade tillkom vt 17 som en femårig satsning blev belastningen ännu större. Därför föreslås att Lärarhögskolan stärks upp med organisatoriskt och studievägledande stöd på permanent basis. Inför ht 17 behörighetsgranskades ca 550 studenter till de fyra KPU-inriktningarna. Just nu pågår behörighetsgranskning av ungefär lika många inför studiestart ht 18. Störst söktryck är det på KPU 150 med inriktning mot gymnasiet till vilken det är över 200 studenter som sökt Umeå universitet som prio 1 ned till prio 15. Eftersom alla ska behörighetsgranskas, även de som sökt Umeå universitet som ett lägre prioriterat alternativ, är arbetet mycket krävande och många instanser är inblandade. Lärarhögskolans kansli har ett tätt samarbete med Studentcentrums Antagning och med ämneskoordinatorer. I största möjliga mån erkänns bedömning som ett annat lärosäte redan har gjort om de ligger före i sin granskningsprocess. Eftersom utbildningarna sett olika ut och framför allt haft olika behörighetskrav samt varit öppna för olika ämnen så är studievägledningen en utmaning.

Fler vägar mot ämneslärarexamen

För att ge en mer fullständig bild presenteras här nedan andra vägar till läraryrket. Detta har inte ingått i utredningsuppdraget men eftersom jämförelser har skett med andra vägar mot examen, får denna avdelning finnas med.

KPU för forskarutbildade är ett tidsbegränsat uppdrag

Fyra lärosäten har fått i uppdrag att ge en KPU-utbildning under tolv månader vilket innebär ungefär 125 procent takt, för att nå ämneslärarexamen med inriktning mot årskurs 7-9 eller gymnasiet. Umeå universitet har uppdraget att nationellt samordna projektet. KPU för forskarutbildade regleras i en egen förordning som återfinns på den nationella webbplatsen⁴⁶. Här återfinns också den förordning som reglerar bidraget som studenterna kan erhålla under studierna. Bidraget är 25 000 kr i månaden och har gjort att utbildningen har sju förstahandssökande per plats vid Umeå universitet och det ser ungefär likadant ut vid Stockholms universitet/kungliga tekniska högskolan samt vid Karlstads universitet. KPU för forskarutbildade är öppen för sökande i först och främst naturvetenskapliga ämnen, matematik och teknik. Här har sökande med dessa ämnen prioriterats högre än sökande i moderna språk och minoritetsspråk, som i sin tur har prioriterats högre än övriga sökande. Vid Umeå universitet har platserna fyllts med den första gruppen.

VAL kan även innefatta ämnesstudier

VAL, vidareutbildningen av lärare, är ett utbildningsuppdrag från regeringen som syftar till att öka andelen lärare med behörighetsgivande examen⁴⁷. Även om KPU och VAL kan te sig som liknade utbildningar regleras de av olika förordningar och har en del olikheter. Den största skillnaden mellan VAL och KPU är att VAL-studenten ska vara verksam som lärare eller forskollärare. En annan är att VAL-studenten kan studera 120 hp inom VAL. Den tredje stora skillnaden är att den studerande inom VAL kan studera kurser i sitt eller sina ämnen förutom utbildningsvetenskaplig kärna och verksamhetsförlagd utbildning. Därför är handläggningen och behörighetsbedömningen ännu mer komplex än för KPU. Regeringen avsätter årligen särskilda medel för att lärosäten i VAL ska bedöma tidigare meriter och ta fram individuella studieplaner.

Många som söker VAL är återvändare till skolan och läraryrket och med oavslutade lärarutbildningar eller förskolläraryrket. Det VAL-handläggarna gör är att de tar ett helhetsgrepp över studieplanerandet så att den sökande själv inte behöver kontakta en rad olika institutioner och fråga om kompletteringar på ofta nedlagda kurser

⁴⁶ KPU för forskarutbildade, nationell webbplats. <http://www.lh.umu.se/utbildning/program/kpu-for-forskarutbildade/>

⁴⁷ VAL, nationell webbplats, <http://www.lh.umu.se/utbildning/fortbildning-for-larare/valprojektet>

eller moment inom en rad olika områden. Umeå universitet tar emot många sökande till VAL från exempelvis Mittuniversitetet och Luleå tekniska universitets lärarutbildningar. Dessa lärosäten ingår inte VAL utan hänvisar till Umeå universitet för att hjälpa en avhoppad lärarstudent mot examen. Även Umeå universitets studievägledning på central nivå och institutionsnivå har mycket begränsad kapacitet att göra individuella studieplaner för sina tidigare lärarstudierande så VAL blir en hjälp för att organisera en brokig studiebakgrund även lokalt. Ett exempel på varierad studieplanering är att en student inom VAL kan behöva läsa en enda kurs t ex ett examensarbete, 15 hp medan en annan behöver komplettera med både ämnesstudier och delar ur den utbildningsvetenskapliga kärnan eller motsvarande.

Det är dessutom svårt att inom lärosätets takbelopp utverka fristående platser på kurser. Det är både svårt ekonomiskt och det är svårt att planera kursutbudet i förväg då var och en av studenterna har olika behov av kompletteringar. Om den sökande antas i VAL kan projektet köpa platser på kurs och på så sätt inte belasta lärosätets anslagsmedel. Genom att VAL kan köpa kursplats av institutionerna för en aktuell kurs så belastas inte anslagsmedlen. VAL har upparbetat en kunskap och kapacitet att lägga individuella planer och känner även i regel till de lärarutbildningar som givits vid våra respektive grannlärosäten.

Andra sökande till VAL har aldrig påbörjat lärarstudier men har andra utbildningar, delar av utbildningar eller påbyggbara kurser. Om den sökandes studieplan omfattar mer än 120 hp får den sökande ett så kallat vägledande avslag. Det kan ge besked om vilken väg som är bäst i det enskilda fallet. För vissa är det bättre att söka en reguljär lärarutbildning, för andra är det bättre att studera sitt ämne via fristående kursutbud för att ansöka till VAL i ett senare skede och att tiden för. En student kan alltså nå en äldre examen eller en examen enligt 2011 års examensordning dvs dagens examina om det är den bästa vägen. Bristen på fristående kursplatser är ett problem för all vidareutbildning av lärare.

Umeå universitet har uppdraget som nationell samordnare och samarbetar med Göteborgs universitet, Karlstads universitet, Linköpings universitet, Stockholms universitet, Malmö universitet, Högskolan Dalarna och Jönköping University. Ersättningen per helårsstudent för 2018 uppgår till 85 520 kronor. Projektet är förlängt till 2030 och ledningsgruppen för VAL har välkomnat förlängningen av projektet då man ser fortsatt mycket stort behov av möjligheter till studier för obehöriga lärare som redan är verksamma i skola eller i förskola. Genomströmningen i VAL är idag över 50 procent, det vill säga att mer än hälften av de som antas till studier i VAL når en examen.

ULV är vägen för de med utländsk lärarexamen

För de som har en utländsk lärarexamen kan ULV vara rätt väg. ULV står för utländska lärares vidareutbildning⁴⁸. Den sökande får precis om inom VAL, en individuell studieplan. Den som har en avklarad lärarutbildning från annat land kan söka till Skolverket om legitimation. Om bedömningen blir att inte legitimation kan ges kan sökande få en kompletteringsanvisning. Då kan studier inom ULV bli aktuellt. Den studerande inom ULV behöver alltså inte nå en lärarexamen utan kan vid behov komplettera sin tidigare utbildning. Andra behöver studera fram till en lärarexamen. En skillnad jämfört med VAL är att en ULV-student inte behöver vara verksam som lärare under studierna men då kan praktik ingå i studierna. Den individuella studieplaneringen är lika komplex som för VAL-studenter. På samma sätt som för VAL finns särskilda medel för detta. Vid Umeå universitet har vi endast ett trettiotal lärare i studier inom ULV. Siffrorna är mycket högre längre söderut. Den utbildningsvetenskapliga kärnan inom VAL och ULV är densamma. Liksom inom VAL kan man inom ULV maximalt studera 120 hp. Krav på grundläggande behörighet i svenska finns. Stockholms universitet är nationell samordnare för ULV och samarbetar med fem andra Umeå universitet, Göteborgs universitet, Linköpings universitet, Malmö universitet, Örebro universitet samt Högskolan Dalarna.

Snabbspår till lärare – en förutbildning

Snabbspår till lärare är en introduktionsutbildning för nyanlända med lärarbakgrund⁴⁹. Utbildningen omfattar på 26 veckor som sedan byggs på med kompletterande lärarstudier inom t ex ULV eller VAL eller leder till lärarlegitimation. Snabbspåret leder alltså inte fram till en lärarexamen utan är ett sätt att genom ett samarbete mellan arbetsförmedlingen och ULV-lärosäten att tidigt identifiera nyanlända till Sverige med lärarbakgrund. I Snabbspåret får de kunskaper om det svenska skolsystemet och gör även praktik. En del får då fortsatt tjänstgöring i skolan. Under utbildningens gång görs en kartläggning deltagarnas utbildning och yrkeserfarenhet som lärare. Vägen till lärar- eller förskollärarlegitimation kan variera stort beroende på tidigare utbildning och yrkeserfarenhet.

⁴⁸ ULV, nationell webbplats, <https://www.su.se/lararutbildningar/l%C3%A4rare/utl%C3%A4ndska-l%C3%A4rares-vidareutbildning-ulv>

⁴⁹ Snabbspår till lärare vid Umeå universitet <http://www.lh.umu.se/utbildning/fortbildning-for-larare/snabbsparet/>

Ofta har studenten behov att komplettera sin svenska till grundläggande behörighet innan fortsatta studier i VAL eller ULV tar vid. Snabbspåret samordnas nationellt av Stockholms universitet⁵⁰

Behov av ytterligare utredning

Möjligheterna att tillskapa kompletteringspaket för att nå grundläraresexamen med inriktning mot årskurs F-3 och 4-6 och för förskolan bör utredas vidare. Det bästa vore om det tillkom en förordning som reglerar detta, en KPU för grundläraresexamen och en för förskolläraexamen. I brist på detta bör universitet sätta samman kurser på 50 procents takt som bygger vidare på förskolläraexamen. På motsvarande sätt bör ett kompletteringspaket tas fram för grundlärare eller personer med äldre utbildningar avsedda för åk F-3 och 4-6 som önskar komplettera mot en förskolläraexamen.

⁵⁰ Snabbspåret, nationell webbplats, <https://www.su.se/lararutbildningar/larare/snabbsparet-for-nyanlanda-larare>

BILAGA 1

Maria Löfgren
 maria.lofgren@umu.se
 090-786 65 89

UMEÅ UNIVERSITET

2017-12-11
 Sid 28 (30)

FS 1.6.2-2145-17

Utredning om kompletterande pedagogisk utbildning vid Umeå universitet

Bakgrund

Den kompletterande pedagogiska utbildningen 90 hp kan läsas av studerande som tidigare läst ämneskurser i tillräcklig mängd för att ta ut ämneslärarexamen mot årskurs 7-9 eller gymnasiet. Särskild behörighet till kompletterande pedagogisk utbildning har den som har ämneskunskaper motsvarande 90 hp (ämneslärarexamen med inriktning mot grundskolan åk 7-9) alternativt 120 hp (ämneslärarexamen med inriktning mot gymnasieskolan). Vid Umeå universitet finns för närvarande tre varianter av den kompletterande pedagogiska utbildningen:

- en kompletterande pedagogisk utbildning på halvfart. Behörig att söka är den som har läst minst 120 hp i ett relevant skolämne,
- en kompletterande pedagogisk utbildning med förhöjd studietakt (höstterminsstart). Behörig att söka är den som har högskolestudier motsvarande 240 hp inklusive ett självständigt arbete/examensarbete om minst 15 hp på kandidatnivå och minst 120 hp i ett relevant skolämne,
- en kompletterande pedagogisk utbildning med förhöjd studietakt för studerande som har en forskarexamen inom matematik eller naturvetenskapliga ämnen (vårterminsstart). Studerande som antas till denna utbildning läser med utbildningsbidrag.

För utförligare information om möjliga undervisningsämnen för respektive variant av den kompletterande pedagogiska utbildningen se:

https://www.umu.se/utbildning/program/kompletterande-pedagogisk-utbildning---gymnasieskolan/mojliga_undervisningsamnen_och_ameskrav-for-antagning/.

Söktrycket till de kompletterande pedagogiska utbildningarna är fortsatt stabilt och lärosätet fyller sina platser. Särskilt högt är söktrycket till den kompletterande pedagogiska utbildningen med förhöjd studietakt för studerande med en forskarexamen, som utgör del av en särskild statlig satsning 2016-2020 tillsammans med tre andra lärosäten (Karlstads universitet, Stockholms universitet och KTH).

Lärarhögskolans styrelse har av följande skäl beslutat att utreda huruvida lärosätet ska erbjuda en kompletterande pedagogisk utbildning på helfart antingen som ytterligare en KPU-variant eller som ersättare av någon av de nu befintliga varianterna:

- de kompletterande pedagogiska utbildningarna har ett relativt gott söktryck i jämförelse med det reguljära ämneslärarprogrammet. På grund av den lärarbrist som råder bör det undersökas om ytterligare en variant av den kompletterande utbildningen skulle öppna möjligheter för fler att utbilda sig till ämneslärare vid Umeå universitet,
- Umeå universitet är riksidsrottsuniversitet. Ett sådant universitet ska kunna erbjuda lärarutbildning i specialidrott. För denna grupp studerande skulle en helfartsutbildning med behörighet 180 hp vara det bästa alternativet,
- studietakten är intensiv inom den kompletterande pedagogiska utbildningen med förhöjd studietakt. Många studerande som är antagna till denna variant har svårigheter med det höga tempot, vilket leder till att utbildningen tar längre tid (mer än tolv månader). En kompletterande pedagogisk utbildning på helfart skulle kunna vara ett bättre alternativ för vissa studentgrupper.

Utredningsdirektiv

I uppdraget ingår att utreda huruvida en kompletterande pedagogisk utbildning med helfartsstudietakt ska inrättas vid Umeå universitet. Utredningen ska dock ta ett helhetsgrepp på nuvarande utbud inom KPU, så att det framtida utbudet av kompletterande pedagogisk utbildning är så strategiskt som möjligt.

Följande aspekter ska beaktas i utredningsarbetet:

- huruvida Umeå universitet i framtiden ska ha fyra varianter av den kompletterande pedagogiska utbildningen eller om någon av varianterna (dock inte den för forskarstuderande som utgör del av en särskild statlig satsning) ska utgå till förmån för den kompletterande pedagogiska utbildningen på helfart,
- vilken av dagens varianter av den kompletterande pedagogiska utbildningen – antingen halvfartsvarianten eller den med förhöjd studietakt – som kan utgöra grund för en kompletterande pedagogisk utbildning på helfart,
- distansupplägg på en eventuell ny KPU på helfart samt i befintliga utbildningar,
- behörighet för studerande med en bakgrund inom specialidrott,
- vilket behörighetskrav som ska gälla för en eventuell framtida KPU på helfart samt om förändringar behöver göras i detta avseende för övriga varianter,
- vilka ämnen som ska lysas ut i en eventuell framtida KPU på helfart samt om förändringar i detta avseende behöver göras för övriga varianter,
- huruvida höstterminsstart eller vårterminsstart är att föredra för respektive variant av kompletterande pedagogisk utbildning.

Beredning

Ärendet bereds av Lärarhögskolans kansli genom en särskilt utsedd utredare. Utredningen bedrivs i dialog med programrådet för ämneslärarprogrammet inklusive den kompletterande pedagogiska utbildningen samt med medverkande institutioner i den nuvarande kompletterande pedagogiska utbildningen. Dialoger ska även föras med Idrottshögskolan avseende utbildning av lärare i specialidrott.

Tidsplan

Våren 2018 utredning.

April 2018: Beslut om kursuppdrag för eventuell ny variant av kompletterande pedagogisk utbildning.

Hösten 2019 (tidigast) Start av eventuell ny variant.

Utredning om kompletterande pedagogisk utbildning vid Umeå universitet

Bakgrund

Den kompletterande pedagogiska utbildningen 90 hp kan läsas av studerande som tidigare läst ämneskurser i tillräcklig mängd för att ta ut ämneslärarexamen mot årskurs 7-9 eller gymnasiet. Särskild behörighet till kompletterande pedagogisk utbildning har den som har ämneskunskaper motsvarande 90 hp (ämneslärarexamen med inriktning mot grundskolan åk 7-9) alternativt 120 hp (ämneslärarexamen med inriktning mot gymnasieskolan). Vid Umeå universitet finns för närvarande tre varianter av den kompletterande pedagogiska utbildningen:

- en kompletterande pedagogisk utbildning på halvfart. Behörig att söka är den som har läst minst 120 hp i ett relevant skolämne,
- en kompletterande pedagogisk utbildning med förhöjd studietakt (höstterminsstart). Behörig att söka är den som har högskolestudier motsvarande 240 hp inklusive ett självständigt arbete/examensarbete om minst 15 hp på kandidatnivå och minst 120 hp i ett relevant skolämne,
- en kompletterande pedagogisk utbildning med förhöjd studietakt för studerande som har en forskarexamen inom matematik eller naturvetenskapliga ämnen (vårterminsstart). Studerande som antas till denna utbildning läser med utbildningsbidrag.

För utförligare information om möjliga undervisningsämnen för respektive variant av den kompletterande pedagogiska utbildningen se:

https://www.umu.se/utbildning/program/kompletterande-pedagogisk-utbildning---gymnasieskolan/mojliga_undervisningsamnen_och_ameskrav-for-antagning/.

Söktrycket till de kompletterande pedagogiska utbildningarna är fortsatt stabilt och lärosätet fyller sina platser. Särskilt högt är söktrycket till den kompletterande pedagogiska utbildningen med förhöjd studietakt för studerande med en forskarexamen, som utgör del av en särskild statlig satsning 2016-2020 tillsammans med tre andra lärosäten (Karlstads universitet, Stockholms universitet och KTH).

Lärarhögskolans styrelse har av följande skäl beslutat att utreda huruvida lärosätet ska erbjuda en kompletterande pedagogisk utbildning på helfart antingen som ytterligare en KPU-variant eller som ersättare av någon av de nu befintliga varianterna:

- de kompletterande pedagogiska utbildningarna har ett relativt gott söktryck i jämförelse med det reguljära ämneslärarprogrammet. På grund av den lärarbrist som råder bör det undersökas om ytterligare en variant av den kompletterande utbildningen skulle öppna möjligheter för fler att utbilda sig till ämneslärare vid Umeå universitet,
- Umeå universitet är riksidsrottsuniversitet. Ett sådant universitet ska kunna erbjuda lärarutbildning i specialidrott. För denna grupp studerande skulle en helfartsutbildning med behörighet 180 hp vara det bästa alternativet,
- studietakten är intensiv inom den kompletterande pedagogiska utbildningen med förhöjd studietakt. Många studerande som är antagna till denna variant har svårigheter med det höga tempot, vilket leder till att utbildningen tar längre tid (mer än tolv månader). En

kompletterande pedagogisk utbildning på helfart skulle kunna vara ett bättre alternativ för vissa studentgrupper.

Utredningsdirektiv

I uppdraget ingår att utreda huruvida en kompletterande pedagogisk utbildning med helfarts studietakt ska inrättas vid Umeå universitet. Utredningen ska dock ta ett helhetsgrepp på nuvarande utbud inom KPU, så att det framtida utbudet av kompletterande pedagogisk utbildning är så strategiskt som möjligt.

Följande aspekter ska beaktas i utredningsarbetet:

- huruvida Umeå universitet i framtiden ska ha fyra varianter av den kompletterande pedagogiska utbildningen eller om någon av varianterna (dock inte den för forskarstuderande som utgör del av en särskild statlig satsning) ska utgå till förmån för den kompletterande pedagogiska utbildningen på helfart,
- vilken av dagens varianter av den kompletterande pedagogiska utbildningen – antingen halvfartvarianten eller den med förhöjd studietakt – som kan utgöra grund för en kompletterande pedagogisk utbildning på helfart,
- distansupplägg på en eventuell ny KPU på helfart samt i befintliga utbildningar,
- behörighet för studerande med en bakgrund inom specialidrott,
- vilket behörighetskrav som ska gälla för en eventuell framtida KPU på helfart samt om förändringar behöver göras i detta avseende för övriga varianter,
- vilka ämnen som ska lysas ut i en eventuell framtida KPU på helfart samt om förändringar i detta avseende behöver göras för övriga varianter,
- huruvida höstterminsstart eller vårterminsstart är att föredra för respektive variant av kompletterande pedagogisk utbildning.

Beredning

Ärendet bereds av Lärarhögskolans kansli genom en särskilt utsedd utredare. Utredningen bedrivs i dialog med programrådet för ämneslärarprogrammet inklusive den kompletterande pedagogiska utbildningen samt med medverkande institutioner i den nuvarande kompletterande pedagogiska utbildningen. Dialoger ska även föras med Idrotthögskolan avseende utbildning av lärare i specialidrott.

Tidsplan

Våren 2018 utredning.

April 2018: Beslut om kursuppdrag för eventuell ny variant av kompletterande pedagogisk utbildning.

Hösten 2019 (tidigast) Start av eventuell ny variant.